

MONSTRALANT

No 2 — 1934

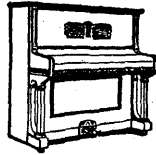
VEEBRUAR

E
E
E

Helikunstnike aadresse

Tallinna:

- Arder, A.**, konservat. lauluõpetaja, ooperilaulja, Toompuiestee 4—8.
Einer, Helmi, konservatooriumi lauluõpetaja „Estonia” teatrimaja, tel. 460-37.
Franz, Erika, pianist, Kopli tn. 26—3.
Hellat-Lemba, L., konservatooriumi lauluõpetaja, ooperilaulja, Imanta tn. 3—4, tel. 464-84.
Kapp-Ruckteschel'i muusikakool, Vene tn. 16—6.
Koch, Thekla, klaverisolist, saade, tunnid, Pilve tn. 6—9.
Laan, Herbert, viiulikunstnik, Tatari tn. 21-a—15.
Lamp, Karl, cellokunstnik, tunnid, V. Patarei tn. 3—2.
Lipand, Ella, konsertlaulja, häälesaadja, Raudtee tn. 66—9.
Mohrfeldt-Viitol, H., konservatooriumi van. klaveriõpetaja, V. Tartu mnt. 12—11, tel. 455-97.
Norman-Raudkats, E., Kaupmehe tn. 17—7.
Palm, Rudolf, viiulikunstnik, Raadio-Ringhääling.
Tamm, Aino, Tallinna konservatooriumi lauluõpet., Tina tn. 23—20, tel. 302-40.
Tenno Vironi, laulja ja lauluõpetaja, Jakobsoni tn. 4—7, tel. 447-78.

Klaveritööstus

K. SAAR

LIIVALAIA TN. 33.

Telefon 457-01.

Soovitab
otse töökojast

PIANIINOSID.

mis kõlalt ja vastupidavuselt täieliselt võrdsed välismaa kuulsamate firmade omadega. Parimaks tõenduseks — ostud ja soovitatud muusikatundjailt.

Toomingas, Vold., muusikaõpetaja, koorijuht, Paldiski mnt. 42-b—6.

Vaks, Julius, trompetist, konservat. van. õpetaja, Falkpargi tn. 18—7.

Ernesaks, Gustav, muusikaõpetaja, Lembitu 8-a—1.

Nõmme:

Böläu, Rita, konservatooriumi itaalia keele õpetaja, grupid ja eratunnid, Nõmme (Rahumäe), Raudtee tn. 10, tel. 520-45.

Leemets, Vold., viiuli ja teoreetiliste ainete tunnid, Nõmme, Metsa tn. 12.

MUUSIKALEHE 1934. A. TELLIMISHIND:

E. Lauljate Liidu liikmeile — aastas	Kr. 2,—
Teistele	„ 2,25
Välismaale	„ 2,50

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused.

Toimetuse ja taltuse aadress: Tallinna, Lai tän. 7. • Telefon 431-82.

— SISUKORD: —

Miina Hermann'i 70-aastaseks sünnipäevaks — J. Aavik.
 Kümme aastat — Ed. Visnapuu.
 Kümme aastat tulemusrikast kultuuri-tööd — A. Kasemets.
 Omakultuuri nädalaks — Ed. Visnapuu.
 Diktatsioon — Valt. Blossfeldt.
 Teatriküsimusist — Ed. Reining.

Uusi arvamusi muusikalisusest — R. Taba.
 Bedrich Smetana' kaksikjuubel.
 Uuemat muusikaliteratuuri — A. Kapp.
 Kas meil ei ole oma marsse — E. L.
 J. H. Wirkhaus 80-aastane.
 Meeskooride nurk.
 Ooper ja kontserdid.
 Mitmesugust, illustratsioonid, naljad.

Järgmine „Muusikalehe“ nr. ilmub 25. märtsiks.

MUUSIKALEHT

MIINA HERMANN'I 70 AASTASEKS SÜNNIPÄEVAKS

Meie teeneterikas helilooja, koorijuht ja seltskonnategelane Miina Hermann pühit-
ses 9. veebr. enda 70 a. sünnipäeva. Kui
üle 50 aasta tagasi meie auväärt juubilar
oma heliloomingut algas, olid meie kultuu-
rielu avaldused ja olud veel hoopis kitsad.
Otsekohene võrdlus tänase-eilse vahel juba
iseenesest selgitab seda suurt edu, mida
oleme saavutanud viie aastakümne kestel.
Selles suures progressis on väga tähtsad
teened meie juubilaril. Meie tookordne
avalik elu, mis ärkamisaja tegelastest oli
pandud käärima, otse janunes meie oma
vaimliste väärtuste järele, mida siis leidis
veel koguni vähe. Ja kui hakkasid ilmu-
ma Miina Hermann'i koorilaulud, siis leid-
sid need niisugust poolehoidu ja tähele-
panu, millist harva juhtub uute töödega.
Paljud meist mäletavad neid aegu, kui
pääle teiste laulude ilmus tema laulude
kogu „Miina Hermann'i kontserdilaulude”
nime all, mis sisaldas lemmiklaule: „Kui
ma olin väiksekene”, „Tule koju”, „Ei saa
mitte vaiki olla”, „Pidu hakkab”, „Tuljak”
ja teisi. Need rahvaviisid, mida autor oli
kogunud ja maitsekalt helikunstilisesse
peorüüsisse säädnud, ilmusid meie tollaeg-
sele lauljaskonnale uues ja värskes ehitu-
ses ja panid suures õnnetundes lainetama
nii lauljas- kui kuulajaskonna. Kui palju
kordi on suured rahvahulgad nutnud ja
naernud nende helide kõlades, kui palju
kordi on suured rahvahulgad leidnud neist
ilusamaid elamusi. Ja ka praegu lauldakse
neid koosviibimistel ning olengutel suure
innuga; nad on saanud meie lauljaskonna
helliliseks raudvaraks. Miina Hermann'i

Prof. J. Aavik tervitab juubilarit tema
70. aupäeval.

loomingut iseloomustavad kaks momenti:
õrn, tundeline lüürika ja tugev, kaasakis-
kuv heroism. Need mõlemad omadused on
andnud meie rahvale nii palju õilsaid ela-
musi, et neid ei või hinnata ainult heliloo-
mingu kitsas stiililis-tehniliselt seisuko-
halt, vaid palju laiemalt — ja nimelt rah-
vuskultuuriliselt ja patriootiliselt seisuko-
halt nende mõistete avaramas ning ilusa-
mas mõttes. Ja siin tõuseb meie ette
Miina Hermann'i imposantne vaimline
kuju täies väärtuses ja aupaistuses.

Miina Hermann on loonud oma esimese
laulu isamaale — „Isamaa, õitse sa!” Sel-

lele on järgnenud pikk rida teisi isamaalisi laule. Kõik need äratavad õilsad hüüded: „Veel kaitse kange Kalev“, „Kaugel näen kodu kasvavat“, „Teid ma teretan, eestlaste pojad“, „Nii tugevad kui tammed“ ja palju teisi on helidesse valatult avaldanud me rahvale palju suuremat mõju, kui sõnalisel üleskutsed; sellepärast kergib Miina Hermann'i kuhu teiste vanemate ärkamisaja tegelaste kõrvale tähtsa sambana, mis kannab meie rahvusaadet ja tuleviku ideaale. Ja nii võime oma rahvameeste ritta säada täie õigusega meie juubilari kui rahvannaise, kes väärilise suurusega kehastab eesti naissoo paleuslikku aktiivsust meie rahvuslikus uuestisünnis. Miina

Hermann on 70-aastane, kuid ta on hingelt veel noor, ja kuigi aastad on riputanud hõbedat ta pähe, ta silmis särab veel aktiivne elurõõm ning noorus. See on idealism, mis tema elutööd on saatnud ja õnnistanud, see on ka hoidnud alal tema noorusliku hinge.

Kogu oma elu jooksul on ta näidanud üles aatemeelt, aidates noori muusikaandeid haridust saada, kõikjal algatades, virgutades ja organiseerides. Sellest siis oleb ka tema hingeline võlu ja populaarsus. Tema suurel aupäeval kogu kultuuriline Eesti tervitas ja tänas oma suurt naist, kes oma rahvale on andnud palju.

Juhan Aavik

K Ü M M E A A S T A T

Ed. Visnapuu

Kui 1897. aastal K. A. Hermann'i „Laulu ja mängu leht“ oma ilmumise lõpetas, siis katkes meil vastava häälekandja kirjastamine pikemaks ajaks. Ei leidunud kaua aastaid organisatsiooni või isikut, kes oleks võtnud käsile muusika kuukirja väljaandmise küsimuse.

Alles pärast Vabadusesõja lõppu, kui hakati hoogsasti ehitama üles meie majanduslikku ja kultuurilist elu, tõsteti uuesti päevakorda ka muusikalist ala teeniva ajakirja loomine. 1921. a. sügisel asutati Tartus viie liikme poolt kollektiiv, kes enda riisikol hakkas kirjastama „Sireeni“ nime- list žurnaali; esimene number sellest ilmus 1922. a. jaanuaris. Neljanda numbriga viidi kuukirja trükkimine üle Berliini, kuid tekkinud raskuste tõttu lõpetati ettevõtte üldse.

Järgmisel aastal läks korda Tallinnas „Esto-Muusika“ kirjastusel panna uuesti käima muusikažurnaali. Seega hakkas 1923. a. mais ilmuma kuuriki „Helikund“. Nimetatud ajaks oli juba loodud Eesti Lauljate Liit, kes samal suvel korraldas esimese iseseisvuse aegse üldlaulupeo (eel-

miste jätkuna kaheksanda). Ettevõtte andis mõningal määral ülejääke, mispärast hakati kaaluma võimalust oma häälekandja asutamiseks.

Et kahe ajakirja eksisteerimine paistis küsitavana, siis pakuti „Helikunna“ ringide poolt kokkulepet ühes 50% kulude kandmisega. Ettepanek ei andnud aga tulemusi. Pinna killustamisest hoidumiseks pandi „Helikund“ pärast kaheksandat numbrit seisma.

Järgneva 1924. a. algul jõuti Lauljate Liidus eeltöödega nii kaugele, et 23. veebruaril ilmus esimene „Muusikaline“ number. Seega siis anti algus ajakirja ilmumisele, mis on kestnud kümme aastat. Mainitud kuukirja väljaandmise jooksul on meid elu mitmeti õpetanud hindama neid võimalusi, mida suudavad pakkuda võrdlemisi piiratud olud.

Juba mitmed eelkavatsused väljendasid ja kinnitasid arvamist, et meil võib eksisteerida vaid üks ajakiri muusika alal. Lahedates tingimustes oleks vaidlematu ning loomulik eraldada spetsiaalsed küsimused populaarsetest ja neile kummalegi anda

vastav koht erizurnaalides. Meie seda pole suutnud. Nõnda siis jääb üle võimalus mahutada mõlemad osad samade kaante vahele ning otsida kõige õnnelikumat võimalust kompromissi teostamiseks.

See asjaolu vist ongi põhjustanud paljuid mõttevahetusi „Muusikalehe” sisu ja suuna üle. Samast pinnast vist võrsub ka toimetuse koosseisude sagedane muutumine. Seega teeme küll õieti, kui tagant järgi hinnangute lausumisel püüame isikute tööd ja talitust näha olude peeglis.

„Muusikaleht” on seisnud kahe leeri mõtlemise vahel; ühelt poolt esitab nõudmisi kohustus kutsekunsti vastu, teiselt poolt püsib vajadus rahuldada laiemaid asjahuviliste ringe. Mõlemad evivad õigusi endaga arvestamiseks.

Kui K. A. Hermann 1885.—1897. a. toimetab oma „Laulu ja mängu lehte”, siis püsis olukord hoopis teisena, võrreldes praegusega. Tollel ajal puudusid veel täiesti kõrgema mõõdulised nõudmised meie kohalises muusikaelus. K. A. Hermann’i lehe asutamise puhul meil oli ainult üks spetsialist muusikas ja seegi töötas võõrsil (J. Kappel Peterburgis). Lehe likvideerimiseks võisime lugeda juure kaks värsket lõpetajat (M. Hermann, K. Tärnpu).

Arusaadavalt siis huvid liikusid isesugustel teedel; järelikult ka „Laulu ja mängu leht” teenis enda aega ja täitis vastavalt säetud ülesandeid. Kui nüüd säält keegi otsib tänapäevale eeskujut, siis ta on unustanud ära pika ajavahemiku ja väga palju sündmusi. Muidugi valitseb ühiskonnas maitseid, mida ükssteisest võib eraldada enamaga kui aastakümnetega. Seepärast siis peabki olema äärmiselt ettevaatlik asjade hindamises ning suundade valikus.

Praegu meil liigub muusikas elu, mis on hargnenud väga mitmes sihis ja omandanud tihti küllalt põhjaliku sügavuse. „Muusikaleht” peab jälgima ning kajastama sündmusi ja mõtteid, mis kergivad esile ühenduses kultuurielu avaldustega loomingu, tõlgitsuse, teaduse ning kasvatusradadel. See osa peab leidma käsit-

lust vaidlematult, kuna ta moodustab ühe suure kaaluva poole üldistest vajadustest ja väärtustest.

Lauljate Liidu otsekoheseks ülesandeks on korraldada laiade hulkade ridu ning pakkuda neile järjest paremaid võimalusi arendavaks tööks muusikalisel alal. Organiseerimise põhimõtete teostamise huvides loodigi esijoones põhi „Muusikalehele”. Siin seisab tõesti ees suur avarus tegutsemiseks, sest rahvaliku kunsti juhtiv korraldamine kindlustab neid aluseid, millele meie ehitame muu esindusliku elu. Massikunst oma õiges rakenduses kannab

PROF. JUHAN AAVIK,

„Muusikalehe” toimetaja 1924—1925, 1927 II — 1928 I ja päätoimetaja 1932 II kuni praeguseni.

eneses jõudu, mis on võimeline teenima haridust, kõlblust, tundeeksust, meelekindlust, isamaa armastust ja muid vourusi.

Nende sihtülesannete kõrval langesid „Muusikalehele” ka teised esinduslikud kohustused, kuna ta ainukese häälekandjana helikunsti alal pidi rahuldama kõiki nõudeid, mis kogunesid vajaduste suure hulga arvel. Meie igäüks oma erihuvide seisus-

kohalt, võib olla, mõnikord tahaksime näha mingi südamel väga lähedal seisva osa eelistamist teiste ees, kuid ometi peame olema õiglased, nagu ema lastele. Seni, kui meil ikka puuduvad võimalused rahva- ja kutsekunsti mahutamiseks eraldi kaante vahele, peame neile mõlemile leidma ruumi sobivaks paigutamiseks üheskoos.

Kui hinnata olukordi nende peensustes, siis ühe puudusena tunduva nähte kõrval leiame ka mõne kasuliku joone. Nimelt antud asjade seis nii mitmeti lähendab vastastikku kaht eemal asuvat tiiba. Nende vahele kasvab keha, mis liigutab mõlemaid ühise keskkoha jõul. Seda olude sundivusest kasvanud positiivset ilmuvust aimame ja tunneme nii mitmeski avalduses ning mõttesuunas.

ANTON KASEMETS,
„Muusikaleht“ toimetaja 1925—1927 I.

Eesti Lauljate Liidu „Muusikaleht“ on vist küll neid õige väheseid, mis täidab korraga nii mitmesse külge hargnevate kohustuste hulka. See nõuab suurt painduvust ja huvirohkust asja lähemalt korral-

davatelt isikutelt, kuid samuti ka sallivust ning hääd vastastikust arusaamist lugijas-konnalt tema üldsuses. Meie peame õppi-ma avarat ja otsekohest mõtlemist oma olude suhtes ning kasvatama endas kind-laks need teadmised, kust kaudu tuleb min-na kõige sirgjoonelisemat teed tähisena märgitud sihi poole.

Kui vaatame tagasi „Muusikalehe“ 10-aastasele eluavaldusele, siis näeme üsna selgesti, et väikeste ühele või teisele poole kõikumiste juures on käidud ikka keskselt valitud teed. Seda tingib üldiste vajaduste nägemine ning kõikide kultuuriringide kaasa rääkimise õigus. „Muusikaleht“ ongi püüdnud teenida Lauljate Liidu lähe-mate ülesannete — lauljas- ning mängi-jaskonda organiseeriva ja kasvatava töö — kõrval kõiki teisi helikunsti alasid, mille ette meid säeb igapäevaste nõudmistega käik. Kellel on võimalik üksikasjus heita pilku alatasa liikvel püsivatele vajadustele ning mõtetele, see teab ka hinnata suunde ja samme, mis ilmutasid end ühel või teisel puhul.

Meie peame võtma täiesti realselt oma olukordi, et kõige otstarbekamalt kasutada kõiki antud võimalusi enda kultuurilist elu ülesehitavas tegevuses. Kitsad tingimused loovad takistusi, aga nad näitavad ka kät-te tee asjade ökonoomseks korraldamiseks. Et saata vähese varal täide enam — see ongi edu suurim saladus ja pant.

Viimasel ajal „Muusikaleht“ on võtnud juure veel ühe uue ülesande, rakendada end ka teatrilale, kuna sääl puudub vast-tav häälekandja. Muusika ja lavakunst omavad väga lähedasi kokkupuute punkte; nad tihti jooksevad rööpselt ning leiavad varju ühe katuse all. Elu õige sagedasti on viinud need alad sidemesse ka hääle-kandja mõttes. Meil suurema osa lugijas-konnast annab maa. Sääl aga muusika-line ja lavaline tegevus on põimitud nii kokku, et mõnikord vahe kaob sootumaks. Seega siis teatrisa „Muusikalehes“ võib nendes ringides pakkuda põhjendatud huvi ja kujuneda küllalt vajaliseks. Malmitud külg annab soodsaid aluseid viljastavaks

tegevuseks. Ka kutseteatrite probleemid ei jäta kahtlusi nende arendamises.

Nüüd, kus oleme elanud üle kümme katsumise aastat ja kus elu ise on meid õpetanud lähemalt ning enama otstarbekuse seisukohalt nägema päevakorras püsivaid ülesandeid, peame ikka järjest suurema vastutavusega täitma eelseisvaid kohustusi. Need kümme aastat on püstitanud

hulga kestvaid väärtusi ja jätnud maha suure ning hinnatava kogemuste rea.

Meie kõikide mõtted käivad üht teed kandvas osas: oma asjade arengus soovime ainult paremat. Mida enam suudame lähendada üksikuid tahtmisi, seda kindlmini seisame endi liikumise sirgteedel. Nende püüdmistega läheme edasi.

KÜMME AASTAT TULEMUSRIKAST KULTUURITÖÖD

A. Kasemets

Kümme aastat pole iseenesest kes teab kui pikk aeg, et seda eriliselt tähistada ja pidulikult juubeldada. Harilikul ajal ja tavalis oludes poleks ehk sünniski seda märkida, sellest kõnelda, sest inimkonna lõpmatus arenemisprotsessis osutuks see piisakeseks, mida vaevalt maksaks katsuda eraldada paljuist teistest samasugustest. Ent tänapäeva erakordseis oludes, kus elutempo on muutunud tuiskavalt tõttavaks ja sündmused vahelduvad otse filmilindi kiirusega, kus uute sihtide otsimine ja uute tähiste ülesäädmise sünnib palavikulise kiirusega, nagu tahetaks ruttu-ruttu teha tasa mineviku kaotusi ja kiiresti täita neid lünke, mis pikaajaline võõraste kammitsais kiratsemine on jätnud meie vaimuella, — tänapäeval on kümme aastat ülesehitavat rahvuskultuurilist tööd enam, kui varem mitu aastakümnet vaimilist virelemist. Seepärast on tänapäeva oludes küllalt põhjust ka kümnenda verstaposti juures peatumiseks, et ärakäidud teele heita pilku tagasi ja teha kokkuvõtteid tehtud töö tulemusist, et nende alusel säada üles uusi tähiseid teekonna jätkamiseks.

Ka „Muusikalehel“ ei puudu selleks põhjused ja õigus, sest ka tema osa meie rahvuskultuurilises arenemisprotsessis, nimelt selle muusikakultuurilises osas, mis iseseisvuse aastail, eriti aga viimase kümne aasta kestel on olnud väga intensiivne ja ulatuslik, pole just väike. Ainsana erilaja-

kirjana oma alal on „Muusikalehel“ tulnud olla teenäitajaks ja juhatajaks laialdastele muusikalistele ringidele selles jõulises arenemisprotsessis, — sellele sisu ning vaimse ilme andjaks. Ja Lauljate Liidu, meie koorilaulu keskuse häälekandjana on tal olnud täita suur ja raske ülesanne meie populaarseima muusikaharu — koorilaulu —

MART SAAR,
„Muusikalehe“ toimetaja 1928 II — 1929.

elustamisel, organiseerimisel, arendamisel ja sellele õige suuna ja ilme andmisel.

See aga on küllalt tähtis ülesanne, et oleks õigus selle juures hetkeks peatuda selle töö kümnendal aastapäeval.

Kui varsti pärast riikliku iseseisvuse saavutamist ellu kutsutud Lauljate Liit

hakkas korraldama ja koondama sõja ja revolutsiooni keeristes segipaisatud laulumaleva ridu, et elustada uuesti koorilaulu ja juhtida seda radadele, mis vastavad vaba rahva mentaliteedile ja rahvuskultuurilistele ning kunstilistele töökspidamistele, selgus peagi, et ilma oma häälekandjata on Lauljate Liidul väga raske teostada neid suuri ülesandeid. Eriti teravalt ilmnis see VIII üldlaulupeo organiseerimise ja korraldamistööde ajal, kus tiheda kontakti loomine Lauljate Liidu kui keskuse ja organiseeritava lauljaskonna vahel muutus hädavajalikeks. Elustatud kooriliikumine ja selle korralik organiseerimine ning ettevalmistamine esimeseks suureks laulupühaks vaba kodumaa vabal pinnal — VIII üldlaulupeoks — vajas elavat sõna, ergutavat, julgustavat, juhatavat ja õpetavat, et see suur püha kujuneks tõesti väärikaks ja vastavaks momendi suurusele nii kunstiliselt kui meeoleolt.

Poliitilised ajalehed olid partei-politiliste küsimustega sedavõrd koormatud, et laulukooride organiseerimisse ja laulupeo korraldamisse puutuvatele küsimustele ei raatsitud loovutada kuigi palju kallist leheruumi.

Sellises olukorras Lauljate Liidul ei olnud teist teed, kui asutada oma ajakiri, et selle kaudu astuda vahetumasse ühendusse kõigi muusikahuvilistega, eriti aga suurearvulise lauljaskonnaga, ja niiviisi elava sõna abil teostada neid suuri rahvuskultuurilisi ülesandeid, mis ta eesti muusikakultuuri arendamise, populariseerimise ja laialdastesse massidesse juhtimise alal oli võtnud endale.

Esimene võimas tõuge oli selleks antud. Laulupidu oli pika sõjaaja kestel laostunud koorid uuesti ellu kutsunud ja koorilaulu kõikjal üle maa pannud helisema. Laulupidu oli seega oma tähtsaima ülesande hästi täitnud. Edasi oli vaja elustatud laulurõõmu lõkkel hoida, — seda veelgi suuremale leegile õhutada. Sääljuures tuli ka asuda sügavamate ülesannete teostamisele. Meie koorilaul tuli vabastada sellest läigest saksapärasusest ja magus-senti-

mentaalselt „liedertafellikust“ vaimust, milles teda oli peetud ja kasvatatud tä lapseast saadik, ning anda talle õige rahvuslik suund ja kunstipärane sisu, nagu see on kohane rahvale, kes tahab olla iseseisev ja vaba ka kultuuriliselt.

See oli suure ja sügava tähendusega ülesanne, mille läbiviimiseks oli vaja organiseerida terve meie laulumaleva ühise keskkoha ümber ja koondada sinna ka kõik juhtivad muusikalised jõud. Seda polnud aga võimalik teostada ilma oma häälekandjata, kes elava sõna abil kannaks uued põhimõtted ja alused laialdaste hulkade sekka laiali.

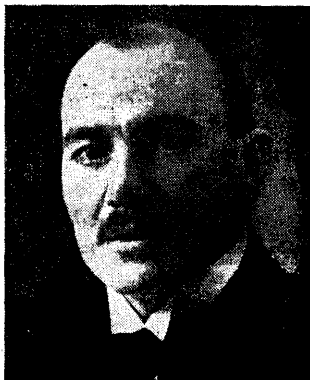
Ja nii sündis „Muusikaleht“ 1924. a. elutarbest enesest ning astus kohe suurte ülesannete teenistusse, mida on teinud nüüd juba kümme aastat vahetpidamata.

Selle aja kestel on ta järeljätmatult õhutanud uute laulu- ja mängukooride asutamist ning nende kui ka kõigi endiste kooride organiseerimist kas iseseisvateks laulu- ja muusikaseksideks või teiste seltside autonoomseteks muusikaosakondadeks ning juhtinud sellistena nende koondumist ühise keskkoha — Lauljate Liidu — ümber, et ühise perena ja ühisel jõul tagajärjekalt teostada neid ülesandeid, mis uus aeg neile säadis üles. Ja see on andnud häid tulemusi: laulu- ja mängukooride arv on jõudsasti kasvanud ning nende sisemine organisatsioon tunduvalt tugevnenud, nii et tänapäeval täidavad tihedalt terve maa kindlale organisatsioonilisele alusele rajatud laulu- ja mängukoorid, kellest suur enamik on koondunud oma keskkoha — Lauljate Liidu ümber.

Samal ajal on „Muusikaleht“ väsimatult õhutanud kooride kunstiliste võimete töstmist ja nende tegevuse sisustamist eesti oma vaimuga, andes selleks juhatusi ja näpunäiteid ning populariseerides eesti oma loomingut vastukaaluks varem ainuvalitsenud saksa muusikale. See pole jäänud asjatuks: meie võime täie rahuldustundega konstateerida, et meie laulu- ja mängukooride võimed on kasvanud viimaste aastate kestel suuril sammel, nii et täna-

päeval pole kunstiliselt hää laul ja mäng kaugeltki enam ainult suuremate linnade eesõiguseks, nagu varem, vaid nüüd võib üllatada kuulajaid eeskujulise lauluga või mänguga nii mõnigi kultuurilistest keskustest kaugel asuv külakoor, kus sellest varem ei juletud undki näha.

Samuti on lugu ka sisuliselt: saksa lääge „Hedertafelliku” laulu asemele on tungimas kõikjal karge ja kaunis eesti laul, sisustades kooride tööd eesti oma vaimuga.

MIHKEL LÜDIG,
„Muusikalehe” toimetaja 1930 I.

Need kõik on tulemused, mida maksab märkida tõsise rõõmu- ja rahuldustundega.

Kas on siis kõik juba saavutatud ja kas „Muusikaleht” võib lugeda seega oma ülesande täidetuks?

Ei kaugeltki mitte. Teha on veel palju, väga palju. Laulu-mängukoore ei ole veel kaugeltki igal pool, kus neid võiks olla ja kaugeltki kõik laulu- ja muusikaandelised pole veel liitunud eesti laulja- ja mängijaskonnaga. Samuti seisavad veel mitmed koorid oma keskkohast — Lauljate Liidust — eemal, kuigi Lauljate Liidu kõrgete sihtide teostamine vajab kõigi asjaomaste organisatsioonide ühinemist ühise lipu alla.

Kiiresti edasi tormav elu nõuab ka laulu- ja mängukoovidelt visa edasinihkumist suurema kunstilise täiuse poole, et suuta pidada sammu aina suurenevate nõudmistega ja, mis veelgi tähtsam, olla laialdas-

tele hulkadele ise nende nõudmistele kasvatajaks ja teenitajaks.

Ka ei ole veel kaugeltki kõigis koorides eesti vaim saanud ainuvalitsejaks, kuid on küllalt veel kohti, kus saksa magus-sentimentaalsed viisikesed tunduvad südamele endiselt lähedastena ja armsatena, nii et eesti laul on surutud vaeselapse ossa.

Ja mis pääasi: laul- ja muusikaarmastus pole veel tunginud rahva laialdastesse hulkadesse sedavõrd, et laul ja muusika tunduks inimestele samasuguse vajadusena kui muudki esimesejärgu tarbed. Koguni selle vastu. Laialdased rahvahulgad on elavast muusikast nagu võõrdumas, sellest eemale langemas. Ühest küljest muusika mehaniseerimine grammofooni, raadio jne. näol surub elava muusika nagu tagaplaanile ja teeb ta nagu tarbetuks, üleliigseks; teisest küljest kisuivad jälle üldised ja isiklikud majanduslikud raskused inimeste tähelepanu päämiselt „igapäevase leiva” küsimustele, jättes vaimsed ja muusikalised huvid vaeselapse ossa.

Siin on „Muusikalehel” suur ja laialdane tööväli ees. Õhutada ja vaimustada, õpetada ja juhatada, äratada üksikuid ja ergutada hulki, puhuda leeki ja pilduda sädemeid, — elavaid, sütitavaid sädemeid igale poole üle maa, et lööks lökkele eesti laulu vaim kõikjal ja kõigis, et kõlaks vägev eesti laul alati ja igal pool, virgutavalt ja julgustavalt, äratavalt ja vaimustavalt, ülendades inimeste südameid ja paisutades nende hingi ning tehes neid vastuvõtlikuks kõigele kaunile ja hääle.

Selle sihiga ja selles vaimus edasi tegevuses ei muutu „Muusikaleht” ka teisel aastakümnel üleliigseks, vaid jääb meile selleks sütitavaks tunglaks ja elustava vaimu lätteks, mida vajame oma muusikakultuuri arendamiseks ja süvendamiseks tänapäeval enam kui kunagi varem.

Selle vaimu säilitamiseks ja nende sihtide tulemusrikkaks taotlemiseks jätkugu „Muusikalehel” elustavat leeki ka järgneval aastakümnel ja saatku ta tööd kõigi nende soe toetus, kellele on kallis eesti muusika ja ta edu.

OMAKULTUURI NÄDALAKS

Ed. Visnapuu

Kord sügavamalt, kord kergemini meie päevast päeva arutleme oma kultuurikäsimusi, otsides alatasa teed kõige õigemate sammude leidmiseks. Niisugune pidev liikumine täidab hästi jooksva elu ülesandeid: ta õpetab kaaluma, valima, võimalusi kasutama ja neid nägema. Alatine valvel olek kasvatab meeled erksaks ning loob juure ikka uut vastupidavust tegutsemises. See on maksev päämiselt eelpostide kohta.

Kui aga suuremate hulkade juures tahame anda mõtete kaalu, siis peame neid väljendama erakordsemate vahenditega. On vähe üksi sellest, et paremaid ideid serveerime järgsi rahvamassidele ja otsime niisugusel teel sidemeid eel- ning järelvägede vahel. See ringlaineline ühendus jätab siiski puudu psühholoogiliselt tähtsa

RIHO PÄTS,

„Muusikalehe“ päätoimetaja 1930 II — 1932 II.

momendi. Nimelt on vaja aegajalt korraldada sügavalt haaravaid kultuuridemonstratsioone, mis sündmustena sööbuvad mällu ja panevad endast kõnelema pikemaks vältavuseks.

Seda ülesannet võivad hästi täita meie oma vaimse elu mõttele pühendatud päevad ning nädalad. Siin kergivad korraga esile kolm tähtsat tegurit, mis üheskoos aitavad süvendada teadmist ja tundmist iseseisvalt püsiva hingelise hariduse jõu suhtes. Need mõjuvahendid üksikult kannavad nimetusi: selgitav sõnaline tahtevaldus, tegelise kunstielulise vaimu sisendamine loomingu kaudu ning kontsentreeritud tungide võim pidulikkuses.

Mõiste omakultuur seisab elavana liikvel väga laialdastel aladel kogu maakera pinnal. Ta avaldub kord nii, kord teisiti, kuid ikka samadel alustel. See mõte on püsinud juba ammu minevikust ja kestab vaidlematult edasi ka tuleviku päevadel. Meie tunneme omakultuuri vajadust seesmiselt üsna hästi, kuid mõnel puhul ta välja lausutuna võib tekitada segaduse. Kas pole mitte nii, et iga isik enda hingeluga moodustab omaette maailma. Lähedased veresidemed kujundavad üksikute vahel vaimlise liidu, mis kannab rahvusliku ühiskonna kollektiivseid kalduvusi ja tunge. Need viimased sihivad oma vajadustele.

Iga tung otsib rahuldust kõige vastavates tingimustes. Kui ta neid tahab leida, siis tuleb ka asuda nende loomisele. Oma kuub, oma kodu, oma pere, oma sõna suus ja oma tunded südames — nii elatakse tervele jõule ning eksitamatule kalduvusele. Kas meie leiame olevat midagi puudu, kui keegi tuleb ja võtab käest ära mõne nähtava ning katsutava vara, või ta asub piirama väevoimuga vabadust? Ja muidugi, sest see on õigustamatu meelevald ja ülekohtus. Aga vastust jahtuda laskmata küsime uuesti: kas ei kanna omavoli ning surve nime asjaolu, kui võõras mõtteilm püüab tungida meie loomust

tingitud vajaduste asemele ja neid sunnib taganema enda valitsemise tahte ees? See on täpselt vastav eelmisele olukorrale; ta tähendab koguni enamatki.

Kes kaotaks oma vaimu, kui ta selle asemel võiks anda vara; kes mitte ei oleks valmis ohverdama kõik enda ja rahva tugevuse ning tervise eest? Kes sellele räägib vastu, ei tea küll mitte, mis on vaim, tugevus, tervis ja rahvas.

Kui meie räägime omakultuuri tähtsusest ning korraldame selle kilbile töstmiseks pidulikke päevi ja nädalaid, siis teame ka kindlasti, mille vastu on sihitud esimene löök ja kuhu kaldub jõudude liikumine edasi minekuks. Tagasi võõrad nõrgendavad mõjud, üles iseseisvalt valitseva ainutahte poole meie vaimuelus!

Õitselised tegid üles tule, et see annaks neile soojust ja valgust. Põlev leek oli elu, mis neid keskendas ning pani liikuma kujutlused ühes helendusega ja eemale langevate varjudega. Õitsetuli peletas varitsevaid metsalisi, sest kiskjad kardavad valgust.

Meie teeme samuti õitsetulesid oma vaimualade hoidmisel ja tugevaks kasvatamisel. Laseme lahti rohule tunderatsud, teeme üles suured leegipesad ning süütame need põlema kõrgetena ja kumavatena. Siis hakkavad elama tuhanded mõtted ning pinnad valgusest ja varjudest. Siis tajume hangumusi üles sulatavat soojust

ning aimamisi mõistame pahavõltuga silmapaaride kaugenemist ja pöördumist.

Sõna „omakultuur“ märgib mõtet, mis pole mitte sihitud mujale, kui meie endi vajaduste kaitsmisele ja nende rahuldamisele uute väärtuste loomisega. Omakul-

TUUDUR VETTIK,

„Muusikalehe“ toimetuse liige 1930 II — 1932 II.

tuuriline liikumine toob tagasi kaotsi läinud varandusi ning säeb meie ette värskest valminud andeid õnnistust toovaks tarvitamiseks. Seepärast siis rõõmutundes tuleme kokku vaimuelu kõrguspunkte tähistavatel silmapilkudel, kohendame leegitsema kaugele kumava tule ja kanname õitseliste tundeid sügavale küündivate ilmutustega.

DIKTSIOON

Valter Blossfeldt

Selge ja kõigile arusaadav diktsioon, teksti korralik väljaraakimine, mis ulatub ruumika saali kaugemaise nurkadesse, on nõutavamaid tingimusi soololaulus kui ka koori ettekannetes. Laulja, ignoreerides oma diktsiooni, hävitab ettekande mõjuvuse pea täielikult.

Ebaselge, korratu häälamine sõltub tavaliselt huulte- ja keeleligutuste lohaku-

sesest, energiapuudusest, samuti aga ka keele ja nina defektidest, mis pole kõrvaldatud arsti poolt, või mis pole üldse kõrvaldatavad, kuna nad kuuluvad organismi tervikusse.

Laulja jälgigu hoolega oma diktsiooni, kuna sellest sõltub ettekande selgus. Mäletan, et Berliini filharmoonia segakoor pidas nädalas pääle kahe lauluharjutuse veel kolmanda — diktsiooni arendamiseks.

Häälikud moodustatakse rinnast väljavoolava hingeõhu erineva kujundamise läbi. Kui toimub kitsenemine ainult kaelas, nii et teineteisele lähenevad häälepaelad pannakse helisevalt võnkuma väljatungiva õhuvoolu poolt, mis suu kaudu väljudes kannab edasi selle liikumise, siis sünnib vokaal. Kõiki teisi häälikuid, mis tekivad õhuvoolu kitsendamise läbi kas ainult suukoopas või häälepaeltas ja suukoopas üheaegselt, nimetatakse konsonantideks.

LEENART NEUMANN,
„Muusikalehe“ toimetuse liige 1930 II — 1932 II.

Vokaali „a“ hääldamisel asetseb keel lõdvalt suus, otsaga õrnalt vastu alumist hammasterida. Vokaalide „e“, „i“, „ä“, „ö“ ja „ü“ juures on keele keskkohast kerkinud loogasarnaselt vastu suulage, kuhu jääb veel väike avaus õhuvoolu väljapääsuks. „o“ ja „u“ hääldamisel keeleots tõmbub veidi tagasi alumise hammasterea juurest, kuid kunagi mitte sel määral, et ta sulgeks kurgu. Üldse keeleliigutused rääkimisel peavad olema nii kerged ja elastased, et meile keele olemasolu suus õieti ei märkagi. On keel paindumatu, ei pääse mõjule ka parim häälematerjal.

Kahe kõrvuti asetseva vokaali, s. t. vokaalühendi laulmisel hääldatakse pikalt

ainult esimest, kuna teine kõlab vaid lühidalt. Nii näiteks tuleb laulda „mere taha vaob pä—(i)ke“ ja „päeva lõpp nüüd rahus jõ—(u)ab“, mitte aga teist vokaali pikalt venitades: „p(ä)ike“ või „j(ö)uab“.

Samuti tuleb panna tähele sõnade laulmist, mis lõpevad vokaali „e“-ga. Pea kõik õpilased, selle asemel, et laulda „päike“, „linnuke“, hääldavad „päikee“, „linnukkee“, lähendades „e“-d rohkem „i“-le.

Sõnade hääldamisel, mis algavad „h“-ga, lasen ma kindlusetuil ja õhuse helialgusega õpilastel jätta ära selle „h“, näiteks: „hämamus hilju“ või „hääled hüüavad“ asemel „ämarus ilju“ ja „ääled üüavad“, mis vastab ka sellele nõudele minu artiklis „Itaalia häälekoolist“, et hingeõhk tegutsemisele sundiva mootorina seisab heli taga, kusjuures teda peab hoitama tagasi, et ta mitte ei hajuks suukoopasse.

Konsonandid jagunevad nende moodustamise järele:

- a) huulekonsonandid: b, p, m (huuled ühenduses hammastega — v)
- b) keelekonsonandid: l, n, r, d, t (keele ühendus huulte ja hammastega — s)
- c) kurgukonsonandid: g, k, (ng).

Konsonantide hulgast on kõlavad l, m, n, r ja v, kuna nad helisevad juba ilma vokaalita ning seepärast omavad suurt tähtsust häälekultuuris. Helisevate konsonantide hoolsal harjutamisel koos vokaalidega omandab tihti kõlakehv hääli rohkem kandvust ja täiust. Samuti viivad iseäranis häälikud „l“ ja „m“ hääle õigesse alustamise seisundisse, kusjuures „l“ peab moodustuma ikka keele otsa abil, mitte kunagi aga keelepärana, nagu see on omane venelastel ja lätlastel.

Lauljad, näitlejad ja kõnelejad peavad alati valitsema veerevat keele-„r“-i, mis samuti tekitatakse keeleotsaga, mitte aga kurgus sündivat põrisevat kurgu-„r“-i, nagu räägib suur protsent riigisakslasi. Kurgu-„r“ ei ole inetu mitte ainult laulu ja kõnekunsti seisukohast, vaid ka esteetilise maitse mõttes. Kurgu-„r“-i omanik peab harjutama keele-„r“-i järgnevalt:

Otsitagu välja rida sõnu, mis algavad „tr”-ga, ning lisatagu „t”-le juure vokaal, kuna „r” asendatagu konsonandi „d”-ga, näiteks: truudus—teduudus, trükkima—tedükkima, trööstima—tedööstima jne. Neid sõnamoondisi korratagu palju üksteise järele, kuni „ed” muutub „r”-iks.

Konsonantühendis „ng”, mis ninas resonanceerub, ei tohi kunagi neid häälikuid rääkida iseseisvaina üksteise järele, vaid nad peavad sulama üheks ninahäälikuks. Nii siis mitte: „hin-ges”, „pin-gutama”, „tun-givalt”, vaid seotult: hi-ng-es, pi-ng-utama, tu-ng-ivalt jne.

Kuigi konsonandid „k”, „p” ja „t” eesti keeles kõlavad palju pehmemalt kui samad häälikud näit. saksa keeles, ei tohi siiski minna nende hääldamisel nii kaugemale, et lauldakse näit.: „dulge goggu eesdi bojad” või „ma, linnugesed, balun deid” jne.

Keelekonsonantide hääldamisel peab keel, mis ülemisi hambaid puudutab, kiirelt uuesti pöörduma tagasi alumiste hammaste juure. Helisevad konsonandid „l”, „m”, „n”, „r” ja „v” peavad kostma võimalikult kõlavalt, „s” jälle pehmendatud

sisinaga. Niinimetatud „pudikeele-s” on „s” hääliku vale artikulatsioon, mis moodustatakse keele ja ülemiste hammaste alumise ääre vahel. Selle vea kõrvaldamiseks surutagu hambad kindlalt kokku, kuna keel peab asuma ülemiste igemete taha.

Konsonantide hääldamisel ei tohi hingamis- ja kaelamusklid kunagi takistada järgnevate vokaalide selgust; hingamise surve olgu võimalikult väike, kaelalihased võimalikult lõdvad.

Laul on muusika läbi tundmusteni ülen-datud luule edasiandmine, laulja on kompositsiooni ja luuletise ühine tõlgitseja, vahendaja, kes annab edasi sõnad ja helid tervikuna kuulajaile.

Kui laulja omab segast, viletsat diktsiooni, nii et kuulaja ettekande sisu jälgimiseks peab hoidma käes trükitud programmi, on laulja ettekanne väga puudulik. Kuid siiski leidub harva lauljaid, kes omaksid korralikku, veatut diktsiooni, mis ei kannataks mitte selgusetuse all — eriti konsonantide korratu hääldamise tõttu.

„Kodutütarde“ lastekoor tervitab Miina Hermann'i tema sünnipäeval.

TEATRIKÜSIMUSIST

Ed. Reining

Kui meie vaatame pisut tagasi eesti teatrielule viimaseil aastakümneil, võime märkida, et ta arengu tähtsamad ja silmapaistvamad ajajärgud on väga lähedalt seotud eesti algupärase näitekirjanduse arenguga. Võime öelda, et need kaks kultuuriala on kasvanud ja saanud tugevaks, toetudes teineteise najale. See on loomulik nähe. Sama protsessi on elanud üle teistegi maade teaatrikultuur.

Eesti teaatrikultuuril on ainult mõnikümmend aastat seljataga. Vanem põlv, teatri-tegijad ja vaatlejaskond, oli kasvanud saksa kergemaiguliste jant-komöödiade või vene pessimistlike tragöödiade (Andrejev j. t.) või puhtakunsti klassikaliste teoste mõjutusel. Selles oli väga palju võõrast melle. Vähest algupärasest repertuaari mängides lavastasid teatrid neid teoseid (väga tugevasti poliitilistel põhjustel — vene kroonu!) puhtvormiliselt, rõhutamata näidendis sotsiaalset elementi või neid külgi, mis kuidagi võisid teravamalt puudutada meie oma rahva nõudeid ja püüdmisi valitsevate klasside ja rühmituste vastu. Uus põlv, kes elas kaasa ja läbi sõja ning revolutsiooni murrangud, hingelised käärimised, iseseisvuse aastate tõusu ja mõõna heitlused, lähenes teatrilie erinevate nõuetega kui need, kes olid kujunenud ja saanud küpseks hoopis teissugustes oludes. Uus vaatleja vajab ennekõike selliseid näidendeid, mille sisu peegeldab meie oma elu ja mis oleks kantud tänapäeva elutunnetusest. Ja teiseks — et ettekande laad ning väline vorm vastaks tänapäeva elu rütmile.

Seni, kuni ei olnud uusi oma näidendeid, teatrid katsusid kasutada välis-näitekirjandust, võttes vanast algupärasest repertuaarist neid tükke, milles leidsid probleeme, mis tänapäevalgi on aktuaalseid, ning katsus lavastuslike võtetega

rõhutada neid külgi. Kuid vaatleja nõudis kaasaja elu ja püüete vahendit kajastust teatril. Nii tärkas meil päevakajaline (hääs mõttes, muidugi!) näitekirjandus. Seni elu väärnähteid paljastav, selle maailma quasi-suurusi naeruväärstav ja maski maharebiv näitekirjandus. Kuid viimastes töödes näeme juba positiivsete tüüpide, kangelaste algidusid. See on taas ajavaim. Tegelik elu vajab ülesehitavaid jõude ja rahvas nõuab, et ka teater talle neid esitaks ja eeskujudega vaimustaks. Ning teater ja näitekirjandus, kui ta tahab eluga vähemalt sammuda kaasas ning mitte jääda maha, on sunnitud arvestama seda nõuet.

Suurimat arengut paari viimase aastakümne kestel võime märkida näidendi ettekande laadis ja välises vormis, s. o. lavapildis, mis avaneb publikule eesriide kerkides. Siin on muudatused väga suured. Ei erine üksi dekoratsioonide maalline ja arhitektuuriline pilt, on põhjalikult muutunud mis-en-scène'ide palgutus, kõnelemisviis, žestikulatsioon, grimmgi. Mäng on muutunud loomulikumaks, elulisemaks, vabamaks. See on ka eluga kaaskäimine, publiku arvestamine.

Vaatleja ei ole ainult passiivne element teatris. Teatri ettekande vaatlejateta oleks mõttetuset. Teatri jaoks ei maksa illusioonid, millega lohutavad endid halvad kirjanikud või muusikud: minu looming on järeltulevatele põlvedele. Teater saab mängida ainult kaasaegsetele. Ja kui ta ei vasta oma aja nõuetele, sääl tuleb hääbumus. Tekib kriis. Teatrikriis.

Vaatleja, publik, on lõpuks ju see keskus, mis määrab mitte üksi kunsti, vaid kogu elu majandusliku ja poliitilise arengu.

Publiku arvestamine ei tähenda sügugi, et teater peaks sörkima kõigi ja mitmekesiselt häälestatud publiku sabas. Sel-

line teater unustab oma ühikondliku ülesande ja kaotaks varsti tähtsuse kultuurilis tegurina. Ka vaatelejat on vaja õpetada ja kasvatada, kuid teater peab arvestama neid positiivseid jõude, mis viivad elu edasi tema igakülgse arengus.

Teatril on teiste kunstide kõrval kõige suurem mõjutusvõime publikusse. Teatrietenduse piltlik selgus teeb teda kõigile mõistetavaks. Teatris sõnavõim ja mänguvõlu on ühendatud kõigi teiste kunstide mõjutusvõimega: muusika, maalikunst, arhitektuur jne. See, et teatrietendus hargneb mitte ühe vaateleja või lugeja ees, vaid ühte ruumi kogunenud kollektiivse hulga, massi ees, — juba see ainuüksi suurendab tugevasti teatri mõju vaatelejasse. Mida siis imestada, kui massid, kes on sunnitud igapäev oma olemasolu eest võitlema, kui need ühiskondlikud jõud, kellel on oma sihid ja ideaalid oma elu korraldamise suhtes, kui need hulgad nõuavad teatrit, et see oma suured ühiskondliku kasvatusvõimalused rakendaks nende arendamiseks.

Et täita neid ülesandeid, teater peab olema sisukas. Tema kunst peab olema mõtestatud. Mõtte, sisu teatri etendus saab ennekõike sellest näidendist, mida ta lavastab, ning sellest ideelisest lähtekohast, mida lavastaja võtab oma tööaluseks. Seepärast omab algtähtsust meie teatri arengus kunstiväärtusliku repertuaari kasv ja tõus.

EDUARD VISNAPUU,
„Muusikaliche“ tegevtoimetaja 1932 II kuni praeguseni.

Võidakse ütelda, et repertuaar pole päämine, millest oleneb teatri tõus või allakäik, või tema ideeline nägu. Kuid näitekirjanduse tähtsuse ja juhtiva osa rõhutamine ei vähenda vähimalgi määral teatrikunsti iseseisvust ja erinevust ega piira tema vabadust. Järgneb.

UUSI ARVAMUSI MUUSIKALISUSEST

R. Taba.

Muusika tajumises, olgu see väljenduses või vastuvõtu puhul, ei saa arvestada üksipäinis takistusi ja nende põhjusi, vaid tuleb vaadelda kõlakehakeste olemasolu ning tähendust. Katsed latentsete funktsioonidega juhtisid vastavaile funktsioonidele ka muusikas. Häälearendamise ja toonide võrdluse pikaajaliseks tulemuseks ongi kõlaenergia ja kõlaaine eraldamine teineteisest. Sellest siis järeldusedki, kui võrd muusikaline kasvatus on vastutav „muusikaliste“ ja „ebamuusika-

liste“ isikute eksisteerimise puhul ja kui võrd nad oleksid võimelised tegutsema muusikaga ning kõlaprobleemidega. Kas keegi osutub muusikaliseks või mitte, sõltub vaid tema osavõtust muusikast ja suhtumisest sellesse. Seni peeti muusikalisteks neid, kes omandasid kunstmuusika aine kergesti nii looval kui reprodutseerival alal.

Kui käsitada muusikat energia voolavusena, kui lähtuda spontaansest mõjust, kui rajada tähelepanu vaid kõlalisele kas-

vatusel, pingutatud ja rahuliku olukorra võrdlusele üksiku tooni vaatluse asemel, siis võivad veel paljud „muusikalised” jääda „ebamuusikalisteks”.

Isegi kaugestalistelised „ebamuusikalised”, n. n. muusikavaenlased, kes ei tunne enda ebamuusikaliseses mingit puudust, kellel piin on kuulda kõlasiid, ei vasta alati tervislikult „ebamuusikalisele” nõudele. Ja selline kahtlaselt affektiivne vastolu, sallimatus teatava aine või väljendusvahendi vastu ongi juhtinud tema väärrolu jälile. Mingi alla surutud tunne, protestimeeleolu selle vastu, mida teised hindavad ja mis teisi köidab, näib pesitsevat niisuguse tegevuse ürgpõhjustes.

Senikaua, kui võetakse „ebamuusikalistsust” andetusena, senikaua, kuni ta närviselt väljenduse ja vastuvõtu toimingut hindame sünnipärana, pärivusena, seni püsib meis muusikaliseuse mõiste kui erilisel andekate eriomadus.

*

Esimesi tõukeid tõrkumiseks, muusika hülgamiseks ja võimete puudu jäämiseks saab laps palju varem enne tegelisi muusika õppimise algust. Tung igasugusele tegevusele — mitte aga muusikalisele — algab lapsel hällis. Mida laps küll ei soovi! Ja kui takistavalt mõjub siin vanemate juuresolek: pöördakse lapsele eriliselt tähelepanu, hoolditsetakse üleauruselt, ollakse üliettevaatlik ja abivalmis ning kõige halvem — juuresolijat valdab suur parandamistõbi lapse väljenduste ja toimingute puhul. Siin on mängus palju rohkem muid tegureid pääle lapsearmastuse, mis iseenesest mõistetavalt ei tohi puududa. Sellega luuakse pretseedent: lapse seesisendatud tunne nõuab, et teda peab abistama alati; ta kriipsutab alla oma abitust ka siis, kui ta on saanud täiskasvanuks. Lapseest omandame algatus- ja teovõimet, säält põlvneib meie spontaansus väljendustes. Lapsepõlve muljed mänguvabadusest, omaalgatusest ei kao täisealiseks saades, vaid sellele rajanebki meie edaspidine tegevus. Teisiti ei ole see ka muusikalises arenemises.

Siia lisaneb veel üks seltskonnast võrsunud nõue — „hästikasvatatud” ideaal. Nii siis ettenähtud käitumine, tagasihoidlikud liigutused, kõne, vaikimine võõraste juuresolekul või viisakas vastamine nende küsimistele jne. Lapsele endale ei jää siin mingit vabadust ega algatust, vaid kõik on nähtud ette „hääd seltskondlikku kasvatust” taotleva ema ja isa poolt. Nii surutakse alla varakult omapära, iseseisvus, julgus, algatusvõime. Võrdleme hommikumaa — slaavi — ja lõunamaa rahvaid, siis näeme, et nad on meist muusikalise-

mad; ebamuusikaliseuse probleem peaaegu puudub ning säält võime „muusikalisi” näha seda ala harrastamas tänaval, raudteel ja platsidel, kui neil jätkub tahtmist, kuna meil see toimub kontsertsaales ning ka kodudes.

Takistuste vältimiseks, nagu tähendatud tulevad leida nende õiged põhjused ja kõrvaldada nad õige ravimisega. Funktsioneerimist takistab kõige päält ette tegemine. Teiseks mõjuvamaks pidurdajaks on kiire edu püüde palakeste ettevalmisega või mängimisega, lastes neid siis lapsel korrata, kuna õpetaja katsub parandada seda osa, mis temale kui täiskasvanule näib puudulikuks. Meie mõistame niiviisi hukka lapse tõekspidamise, lapse arusaamise asjast, lapseliku suhtumise. Selline käitumine on täiesti üheväärne asjaoluga, kui hakkaksime puust kastikesega autot mängivale lapsele tõestama, et see ei ole mitte auto, vaid lihtsalt kastikene. Kiputakse väga tihti mängima õpetajat säält, kus seda pole tarvis. Meie tahame olla ikka teadjamaid teistest ja unustame seejuures lapse arenemistaseme, teeme neid liiga ruttu vanaks ja targaks.

Lapse loomulik tarve mõista enda ümbrust, paigutada ennast teiste hulka elama, sunnib teda omandama kõige loomulikumaal teel nii kõnet, laulu kui tantsu. Üks saab kätte oskused kiiremini, teine aeglasemalt, üks natukene rohkem, teine vähem, aga nad omandavad! Elu ja ümbrius ei lase esile ebaõiget arvamust andetuse suhtes käimises, kõnelemises, sest see on ju iseenesest mõistetav, et igaüks käib ja kõneleb. Aga kõlaväljenduses? — Jah, muusikas läheb asi natuke teisiti. Siin ei ole pääsnud „endastmõista” mõjule, vaid muusika on jäänud ikka alaks, millega tegutsedes peab omama erilist annet, sest muusika esindab „midagi kõrgemat”*)

Sagedasti ühesuguses miljööös, eriti õdede ja vendade juures, kes varajases noorususes näisid alluvat ühesugustele takistustele, hiljem tulevad erinevused muusikalistes suutmistes. Võib kerkida veel teisiigi muutusi arvamustes, mis olid maksvusel nende suhtes lapsepõlves: ühesuguseis tingimused kasvanud lastest on üks kartlik ning teine julge. Ja kui osutatakse julgemale muusikas suuremat „andekust” — mis võib ka nii näida — tuleb siiski see otsus tunnistada pääliskaudseks. Siin peab teaduslikult põhjendama, milles ja

*) Siin ei ole mõeldud muusikuid-kunstnikke, vaid tavalisi inimesi, kes võiks tegutseda laulu või mänguga, kuid ei tee seda „andekust” puudusel.

miks esinevad takistused — antud korral helilise väljenduse puhul

Kui alustada „ebamuusikalise” muusikalist kasvatamist, siis jättes kõrval takistuste eemaldamise katsed aitab esialgu sellest, kui küsimiste varal jõutakse põhjust andva juhtumini. Tihti kartlik ja alla surutud ülalpidamine püsib varajast lapsest. Leidub elamusi, millest pole katsealusel aimugi, või on see tal põhjalikult „ununenud”. Aitab vahel ühest ainsast mälestusest, et kõrvaldada terve rida temast sõltuvaid takistusi. Teinekord sel teel ei saa edasi, vaid tuleb alata tegevust täiesti loogilises ja põhjendatud järjekorras.

Kindlasti on alati võimalik mõne minuti kestel iga ettevalmistatud teatava kindla kõlarea esitamise kaudu viia teadvusele, et tal ei puudu mitte muusikaline võime, vaid et see on peidetud takistuste taha. Hää on selliseid katseid korraldada suurema hulga „ebamuusikalistega”, kus nad näevad üksteise kõrval, et neil on olemas vastavaid võimeid; üksteise kaudu neis sisendub „iseenesest mõistavuse” tunne, mis asja edule tuleb kasuks. Niipea, kui suudetakse „mingi kõrgema” tunde muusika suhtes asendada „iseenesest mõistvaga” vabanevad nii paljudki veendunud „ebamuusikalised” takistustest ja neile avaneb vaba arenemisvõimalus muusikas.

Ärgu siiski mõeldagu, et muusikaline oskus tuleb kiiresti ja iseenesest. Ei, see nõuab ikka teatavat aega ning vaeva, mille kaudu ta saavutatakse. Ei hakka ükski haige, kes on lamanud pikemalt voodis, tervenedes otsekohe endist viisi käima või töötama, vaid ta peab ootama seni, kui keha kosub ja harjub uuesti tegevusega ning liikumisega.

Sel puhul võib kerkida esile teine vabanus muusikalise väljenduse mitteaavutamise suhtes: ollakse „liiga vana” selleks,

et üldse midagi teha. Selge on see, et iga hiljem algaja ei jõua nii suurte tagajärjedeni, kui varakult asja juure asuja, aga et ta ei saavutaks mingeid tagajärgi — see arvamus on segatud kindlasti neuroosiga.

Kõige mõistlikuma ja tabavama pildi saame väär-suhtumisest muusikasse, kui võrdleme seda suhtumisega emakeele. Kas meie ei loeks ekslikuks arvamus, mis väidaks emakeele pääülesandena kirjanduse ja kunsti teenimist spontaanse väljenduse ja üksteise mõistmise asemel; kui meie võtaks teda kui kunsti, kui midagi kõrgeimat, millega tegutsemiseks peab olema eriline „anne”.*) Aga tehes juttu muusikast, liiguvad meie mõtted otsekohe kunstnike, kontsertide, lauljate, orkestrite, dirigentide, sümfooniate ja ooperite sihis. Meie mõistame muusikat kui mõjuvahendit, mida võib avaldada vaid muusikat mõistvale publikule. Isiklikku tunnet ja elamust paigutada väljendusse, ennast kaasa viia, on vaid väikse protsendi reservaat; need on komponistid ja reproduseerivad kunstnikud.

Muusikat, nagu keeltki, peaks võtma endast mõistatava väljendusvahendina ning seepärast, et kõnelda ja üksteist mõista saame vaid väljendusvahendite kaudu, kuhu hulka kuulub ka muusika.

Lõpuks tuleb kinnitada, et „ebamuusikalisi” pole olemas — ainult tingimusega, et muusikalisust ei käsitataks mitte nii, nagu tänini, vaid et teda võetaks hariliku väljendusvahendina, mida ei tule rakendada muusika väärtuse allahindamiseks, pigem küll väärtuse allakriipsutamiseks, väärtuse populariseerimiseks poolehoidjate kasvamise arvel — lõpetab Heinrich Jacoby oma töö.

(* Tippsaavutis jäägu andekamaile, aga osasaamine, muusika mõistmine on võimalik kõigil.

BEDRICH SMETANA' KAKSIKJUUBEL

Tänavu varakevadel pühitseb čehhi rahvas oma suurema ning maailmakuulsusega helilooja Bedrich Smetana' kaksikjuubelit. Ta sündis 2. märtsil 1824. a. ja suri 12. mail 1884. a. Muusikaarmastuse päris ta enda isalt. Eriline anne paistis silma juba varakult ja 6-dal eluaastal äratas ta oma ülesastumisega operis („Portici tumm”) kodulinna Litomyšl'i elanike juures tähelepanu. Ka püüdis ta tollel ajal komponeerida. Gümnaasiumis õppimise ajal B. Smetana töötas hoolega ka muusikas, an-

dudes hiljem täiesti sellele alale. Muude seas tema tähtsamaks õpetajaks oli Josef Proksch Praahas (klaver ja teooria). Aastal 1847 B. Smetana tundis end olevat küllalt ettevalmistatud esinemiseks. Siis ta aga sattus revolutsioonikerdu, mille mõjutusel sündisid esimesed sammud loomingu alal. Juba 1848. a. ta asutas muusikakooli ja saatis oma küpsemad tööd „Six morceaux caractéristiques” Fr. Liszt'ile, kelle soovitusel need ilmusid Fr. Kistner'i kirjastusel op. 1 all. Liszt jäi ka

edasi tema paremaks sõbraks. Perekonnaelus tabasid Smetana't rasked löögid: neljast tütrest surid kolm ja varsti järgnes neile veel abikaasa. Aga ka kui kunstnik kannatas ta palju tolle aja lõtvuse ja ükskõiksuse all. 50-da aasta absolutismi puhul juhtus sündmusi muusikas ikka vähem ja vähem, kuigi Smetana ühes viiulikunstniku O. Königslöw'iga püüdis tuua elevust. Ta kirjutas väiksemaid palasid („Skitsid ja polkad“) ning lõi suuremaid töid: „Peostimfoonia“ (keisri pulmapäevaks) ja klavertrio g-moll (tütre Bedriäka mälestuseks). Kuna Böömis poliitilised pilved ikka tihenesid, jättis ta kodumaa ning asus Rootsi. Göteborgis Smetana

BEDRICH SMETANA.

töötas muusikaõpetajana ning direktorina, leidis rohkesti sõpru kui inimese ja helikunstnik. Kuna aga piirid siin osutusid kitsaks, ta sõitis Weimarisse Liszt'i juure, kes enda ümber kogus noorte ringi. Siin Smetana leidis kunstilise kodu, kus sün-

disid helitööd, nagu: sümf. luuletised „Richard III“, „Wallensteini laager“, „Hakon Jarl“ ja klaveriskits „Macbeth“, samuti ka veel suur hulk teisi töid samale instrumendile. Vahepeäl langes absolutism Böömis ning Smetana ruttas kodumaale. Praahas võeti teda vastu enam kui külma. Ta ei lasknud end aga heidutada ja hakkas organiseerima čehhi muusikaelu, mis pingutuste juures andis viljakaid tulemusi. Heliloojana, dirigendina ning kriitikuna ta näitas liikumiseks teed. Smetana kirjutas mitmesuguseid töid, nende hulgas ka ooperid „Brandenburglane Böömis“ ja „Müüdüd mõrsja“. Nende lavastamisega (1866) käis kaasas suur edu, mis kindlustas Smetana'le kapelmeistri koha, kus ta töötas 8 aastat (kuni kurdiks jäämiseni). Filharmoonia kontsertide kaudu ta tutvustas čehhi publikut klassika ja moderni voolu toodetega. Ka looval alal ta rikastas tunduvalt oma kodumaa muusikat (kooritööd komp. koorile ja orkestrile, orkestriteosed, ooperid — „Dalibor“, „Libuše“, „Kaks leske“). Sellel ajajärgul hakati Smetana't tema väiklaste vaenlaste poolt kahtlustama rahvasalgamises vagnerismi, saksluse ja võõrapärasuse alusel. Pinevuse haripunktil ta kaotas kuulmise 1874. a. Siin lõppes ka dirigenditegevus, kuid loojana ta jatkas käiku. Mõni päev pärast suurt katastroofi (ööll 20./21. okt.) alustas Smetana oma tähtsa viiejaolise orkestritöö „Minu isamaa“. Asjatute ravimiskatsete järgi ta asus elama Jabkenicesse oma tütre juure ja tõmbus ka loominguiliselt enam endasse. Siin tekkisid tööd: klaveritsükl „Unistused“, kammermuusikaline teos „Minu elust“, ooperid „Suudlus“ ja „Saladus“; čehhi tantsud“ ning rohkesti muud. Tema kurtsus süvenes selleni, et hakkas avalduma närvihaiiguses. Smetana töötas usinasti röömsatujuliste teoste kallal, et mitte sattuda raskemeelsusse. Sellelt perioodilt on pärit teosed: oop. „Kuradisein“, „Teine kvartett“, sümf. uvertüür „Praaha karneval“; ka alustas ta ooperi „Viola“ instrumenteerimise. Veebruaris 1884. a. kaotas Smetana vaimlise tasakaalu ning paigutati 20. apr. eruhaiglassse, kus suri 12. mail samal aastal.

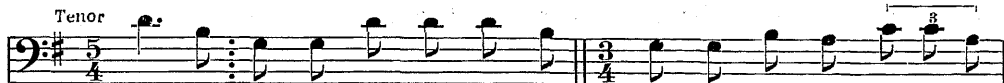
Smetana tähendus kasvab järjekindlalt Čehhoslovakkias, kus tema tööde reprodutseerimine on väärikaks ülesandeks; see tähendus aga kandub edasi ka teiste maa-de sihis, kus ikka enam tunnustatakse tema loomingu kunstilist sisu.

Tuennat muusikaliteratuuri

Mart Saare segakoorid II vihk, 1933.

Esimesena antakse laul: „Sie om leelo liinast tuodu”. Siin on kasutatud

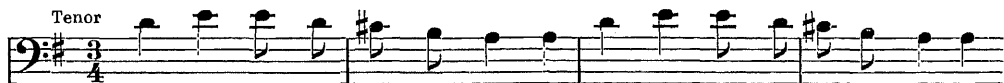
kaht teemi. Alglausest Saar kasutab alguses teise fraasi motiivi:

too-mah ol - li tu - hat ho - best, saa - mah sa - da rat-su-keist

Viies läbi 2 korda seda motiivi, tuleb jälle algfraas (Sol). Pärast, moduleerides Re-sse ja puudutades veel teist motiivi

alglausest, astub esile teine teem (fa-dieesis), mida viiakse läbi agaralt:

pp E - ga jõv - va tu - hat tuv - va, tu - hat tuv - va, sa - da sai - a.

Selle kõrval kõlab toredalt altides (lhk. 4) uus motiiv sõnadel: „Tuo tõi leelo” jne., mis ka kordub 6 lhk. (Sol). Pärast 5 lhk. (Re) tuuakse Re-s ja Sol-is variandina algmotiivi. Kuuendal lhk. nihkub jälle välja teine motiiv, millega laul oma lõpus annab coda (poco calmato), alguses tagasihoidlikult (ppp), pärast rõõmsalt suure tõusuga (molto

accel. — — —). Coda lõpp (And. maestoso) on vägev ja mõjuv.

Terves laulus, nagu näha, domineerib teine teem.

See laul on kirjutatud meisterlikult, kus iga uut mõtet kannab oma motiiv.

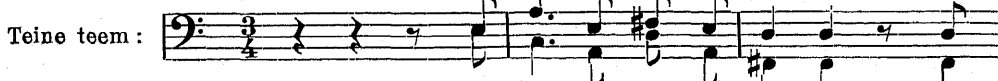
Teine laul „Kõver kuuseke”, on arendatud kahe teemiga ja loodud suure tundeiga (ant. hüpofrüügia helistikus).

Esimene teem:

mp Meil ko - du kop - - - lis kas - vas üks kõ - ver kuu - se - ke.

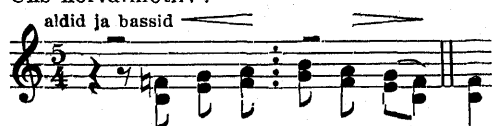
Meeshääled.

Teine teem:

Ta küü - ru kõ - ve - ru - sel ma

Üks kõrvalmotiiv:

Siis i - gat - se - sin il - - ma

See viimane fantastiline lühimotiiv on väga huvitav; ta kordub mitmel puhul ja etendab tähtsat osa. Kõige rohkem rõhku

on pandud aga esimesele teemile. Laul nõuab iseäralist tähelepanu. Vorm on siin selge, ja koorijuhtidel tuleks ennast süvendada, kui siin tahavad saada hääd ettekannet.

Kolmas laul: „Läksin kõrtsi aega viitma” on juba teislaadne, scherzo taoline ja seoses humoristliku tekstiga. Ta sobiks ka hästi meeskoorile.

J. Aaviku rahvalikud segakoored, 1933.

„Noorte laul”, „Ela, Eesti” (Eesti lipp), „Suve laul”, „Sakalamaa”, „Eesti, mu kodu”, „Naabrite tüli”, „Langenuid kangelastele”, „Kodust lahkudes”, „Au langeduile”, „Sünnipäevaks” ja „Käo teretamine” on kirjutatud südamlilikult ja kergemas laadis, nagu rahvalikele kooridele ette nähtud. Nad on iseäranis sobivad maakooridele ja neid võib ettekandmiseks õppida kätte lühikese ajaga. Meloodiad ja harmoonia seisavad kooskõlas tekstiga.

J. Aaviku kolm koraali: „Õnnista meid”, „Palve kodumaa eest” ja „Oh Jumal lao-

ta armutiivad” on harmoniseeritud kergelt, nagu tarviski; meloodika väga armas. Mul tundub ainult, et esimese ja teise koraali lõpufraasis on ehk natuke ilmaliku maiguga, kuid see ei peaks mõjuma eksitavalt. Koraalid ja ülalnimetatud „rahvalikud laulud” on üksikult trükitis ilmunud ja odavasti saadaval.

Minu mõtted kõikide laulude kohta on isiklik tunne ja arusaamine.

A. Kapp.

Tallinna, 10. II 1934.

KAS MEIL EI OLE OMA MARSSE?

E. L.

Üks provintsi ajalehti märgib asjaolu, et uue põhisääduse maksmahakkamise puhul peetud paraadil orkester on mänginud saksa rahvaviisi „Wem Gott will rechte Gunst erweisen”... , ja küsib õigustatult, kas see oli sünnis, kui meil on oma algupäraseid marsse küllalt.

Kindlasti aga mainitu ei olnud ainukene juhtum, kus puhtrahvuslikul paraadil „jalad tehti kergeks” võraste helidega, importkaubaga. Rääkimata maaorkestreist, millistel ju sageli uue repertuaari soetamisega ja õppimisega on vaeva, — isegi meie esindusorkestreid päälinnast võis kuulda uue põhisääduse „aupäeval” mängimas marsi- viise, mis olid kõike muud, mitte aga oma „saadused”.

Või on möödunud üldse meil mõni paraad, rongikäik, marssimine võraste marssideta, milliseid oleme püüdnud vene „kroonu” orkestrist rikkalikult?

Kuigi püüti möödunud juubelilaulupeoks kirjastada aegsasti uusi algupäraseid marsse ja tehti kooridele teatavaks nende olemasolu, — ei pääsenud me siiski sel rahvustunde suurparaadilgi võraste marsside eest, — „Alte kameradenid” rõkkasid võidukalt läbi tänavate! Kui see meile endile jäi tähelepanematuks, siis ei tee see au meie rahvustundele, — välismaalased igatahes olid sellest üllatatud ega pääsnud selle märkimisest oma kirjutistes miinusena kõige hää ja üleva seas, mida nad kogusid muljetena üldlaulupeol. Lisaks teatavasti helifilmilt üldlaulupeo rongikäiku, ja nagu küuste just sellel hetkel, mil möödub orkester virutab saksa marsi, seda hoogsamalt ja innukamalt veel,

et meestel nähtavasti oli teada oma ajalooline tähtsus filmikaamera eest möödudes!

Tõepoolest ei või ju kiidelda, et meil häid algupäraseid marsse oleks külluses valida, siiski aga leidub neid kümme, mis trükitud täiesti korralikult, võrdlemisi odava müügihinnaga ja ei jää muusikaliselt põrmugi taha kõiksugustest välismaa marssidest, mida meil juba aasta-kümneid mängitakse. Kui pillikoordel need puuduvad, ega olda nendega isegi tutvunud Laujate Liidus, siis ei jää muud, kui otsida süüdi väheses tähelepanus ja hoolimatuses.

Peetagu silmas, et marsse ei ole ainult selleks, et soodustada rütmikindlat sammumist. Marsil on ka psühholoogiline, muusikast tingitud mõju nii marssijaile kui kuulajaile-vaatajaile.

Igaüks, kes kunagi on marssinud muusika saatel, teab, kuidas see mõjub, kui äkki lööb rõkkama tuttav viis, mida võib pidada oma aks. Jalad on kohe kergemad, tuju muutub rõõmsamaks ja enesetunne on meeldivalt puudutatud. Seevastu vist paljud võraste viiside järgi marsides ei ole saanud lahti ebamugavusest.

Samuti peetagu mees, et kõik paraadid ja rongikäigud on õieti demonstratsioonid, mis peavad tekitama rahvas usku oma jõusse, oma kaitseorganisatsioonide või muude seltside häässe korrasse ja tervesse meelusse. Meie oleme veel liiga traditsioonideta selliste protsessioonide suhtes, vanades kultuurmaades, eeskätt Inglismaal, aga osatakse hinnata nende seltskondlikku tähtsust, teistest küljest

seltskond oskab ja armastab nautida neid. Mis on kasu sellest, et näit., meie sõdurid või kaitseliitlased sammuvad sirgelt, on hästi riietatud ja relvastatud, täidavad täpselt käsklusi, — kuid kõik nende üritused sünnivad sootumaks kaugete ning võõraid tundeid esile kutsuvate helide saatel! Kas keegi kujutleks, et näit., sakslased peaksid paraadi prantsuse rahvaviiside saatel või ümberpöörduvalt? — Kui sääli ka hästi distsiplineeritud paraaditsejad ei hakkaks streikima sellise „vägivalda“ vastu, siis kindlasti päältvaatajate rahvuslikud tunded ei peaks vastu, vaid puhkeks skandaal.

Märkigem aga ka asja teist külge: meie seni ilmunud marsside autoreist ei ole kõik just loominguilisele kutsele ettevalmistatud isikud, sellepärast ei saa alati esitada nende vastu liiga valjuid nõudmisi. Nemaad sageli on tegelikud koorijuhid või -mängijad, kes võtsid tihti ette noodipäberi põhjusel: kui tahad mängida algpärast marssi, siis katsi neid teha ise.

Meie tunnustatud ja vastava haridusega helliloojad on andnud marsse õige vähe, viimasel ajal peaaegu mitte sugugi. Võib olla, tundub mõnede marsi kirjutamine liiga vulgaarsena ja vähenõudlikuna, isegi alandavana, võib olla, leitakse see töö olevat vähetasuv.

Kui meil teiste kunstialade suhtes viimasel ajal on märgata kasvavat tähelepanu juhtimist rakenduskunstile, tarbealadele, siis meie muusikalooming ei ole leidnud märgatavat sidet igapäevaga ja laiimate hulkade nõudeiga. Tekib küsimus, kas on mõeldav kiire läbilööv edu o m a m u u s i k a s, mida meil sageli rõhutatakse, kui selle tooted jäävad riulitele või siis teiselt poolt ei kasutata võimalusi lähenemiseks laiadele hulkadele rahvaliku repertuaari pakkumise kaudu. Nii ühel kui teisel puhul püsivad impordi edasiarendamise kalduvused, mis lasevad tõusta aruküsitel häätel.

J. H. Wirkhaus 80-ne aastane

Vanematest eesti muusikapõllul töötajatest, on J. H. Wirkhaus üks, kes väsimata hoolega kaua aastaid tegutses rahva äratajana ning kasvatajana. Ta sündis Väägveres 17. veebruaril 1854. a. Alguses sai ta õpetust oma vennalt D. O. Wirkhaus'ilt ja arendas end edasi Hollmann'i seminaris. Muusikas ta töötas täiendavalt veel F. Brenner'i, H. Zöllner'i ja H. Hartan'i juures. Pikemat aega J. H. Wirkhaus tegutses Tartus „Vanemuise“ laulu- ja pillikooriga, olles ühtlasi nende asutajaks. Ta moodustas ka lavaorkestri, mille kaasabil kanti ette oopereid ning operette. Tema organiseeriv tegevus andis vilja ka väljaspool Tartut, kuna selle mõjul asutati suur hulk pillikoore (üle 20). Niisugune ehitav ja eeskuju pakkuv töö kestis ligi viiskümmend aastat, mille järgi tuli tõmbuda tagasi eriti haiglase seisukorra tõttu. Ometi J. H. Wirkhaus ei ole täiesti unustanud oma endist armastatud ala, tehes aegajal kaastööd „Muusikalehele“. Soovime auväärsele juubilarile õnne tema erakord-

se tähtpäeva puhul ja täname südamest kõige suure hoole ning armastuse eest, mida ta on näidanud üles oma pika tegevusega muusikapõllul.

meeskooride murk

Tolmetaja: H. Malm, meesk. sekts. sekretär, Tallinna, Tatari 58-b, telefon 447-02

Tartu laulumeeste retk lõunasse

Kui Tartu ja Võru laulumehed vennastusid

Juba enne jõulusid hakkasid laulumehed Tartu Meeslaulu Seltsis pidama „sõjanõu” lauluretk korraldamise üle võruvõlde juure. Varsti olidki jutud kokku räägitud ja Võru lauluvendadega ühised „manöövr-id” kiirelt kindlaks määratud jaanuari lõpu pääle. Et ühel teekonnal oleks kaks asja, siis otsustati peatuda ka Petseris. Seda enam, et soodne raudtee sõiduplaan selleks pakkus häid võimalusi.

Laupäeval, 27. jaanuaril

läks siis sõiduks lahti ja Tartu vaksali hakkas pärast lõunat kogunema valgemuitsimehi nii, et muidu kirjudest pääkatetest vallutatud jaam varstigi muutus täiesti valgepäiseks, kuni kell 15.20 müdinal rühkima pistnud rong enesega Petseri poole kaasa viis laulumeeste rohkeliikmelise pere.

Raudteevalitsus oli näidanud üles erilist

võttis vagun vastu, ja hää tuju juures ei saadud arugi, kui kiiresti aeg lendas ühes telefonitulpadega ning jaamadega. Iga tahes Petseri jõuti enne, kui seda võis arvata meie suure kaheverstalise kaarti ja sellel asetsevate jaamade rodu järele.

Petseris ei olnud mahti suuremaltringi vaadata,

kuna tuli vaevalt tund aega pärast sinna jõudmist rutata kontsertjumalateenistusele luteri kirikusse, mis sai valmis alles mõni aasta tagasi. Oma tagasihoidlikus lihtsuses (muide: segavalt mõjub ebakohane seinakiri Saksa raudristidega) on see kirik akustiliselt hästi õnnestunud ja ka korraliku oreliga. Aga kole külm ta oli laulmiseks!

Kui orel veel kirikus hüüdis, oli laulumeeste esimene osa juba ligiduses asuvas kaitsemaleva saalis, kus kohe pidi järg-

Tartu ja Võru laulumehed Fr. Krentzwald'i mälestussamba juures.

lahkust ja Tartu laulumeestele andnud kasutada verivärskelt remondist tulnud eravaguni. See oli otsast otsani täis tuubitud lõbusatest lauluvendadest, ning kassameistrile andis tegemist nende lugemisega. Õnneks piletitest ei tulnud puudust, vaid tekkis koguni ülejääk nende arvel, kel viimasel tunnil „hammas oli hakanud valutama”. Siiski ligi 60 reisikaaslast, nende seas mõned vapralt kaasa tulnud daamid,

nema ilmalik kontsert. Suurimaks üllatusseks nähti aga nüüd, et Petseri tahab olla suurlinn, vähemalt meie masstaabis; iga tahes Tallinna järgmine küll! Sest, mis te siis arvate, kui sääli samas majas, kus oli pidamiseks määratud Tartu meeste kontsert, korraldati veel üks suurem ballitauline oleg kohaliku „suurseltskonna” jaoks. Kuid hoolimata seesugusest „külalislahkusest”, mis ilmutas end maja teises otsas,

oli siiski ka laulumehi kuulama tulnud arvukas kogu Petseri laulusõpru ja kontsertõnneust igati hästi.

Lauluvend Tamm, kes Irboskas teenib jaamaülemana, kuid siiski on jäänud us-tavaks laulule Tartu Meestelaulu Seltsis, tuli toime sellega, et raudteevalitsuselt mu-retses Petserisse veel teise vaguni laulu-meestele öö veetmiseks. Seega kujunes Petseri jaama

korralik laulumeeste reisuho-tell,

kus igal küll oma tuba (muidugi ühel alu-misel, teisel ülemisel pingikorral, kuid ühisluba. Sai siis igauks, kes just pole väga hellitatud, magamistki paraaja jao.

Pühapäeva hommikul ärgates leiti endid ikkagi alles meie „püha maa“ piirides — Petseris, ja parajasti enne keskpäeva jõuti Võrru, kus viibiti jaamas vastuvõtust alates kuni järgmisel ööl ärasaatmiseni.

Võru lauluvendade suurima kü-lalislahkuse ja tähelepanelik-kuse kütkeis.

Juba Võru jaamas tervitati sõbraliku käepigistusega Võru laulumeeste esinda-jailt. Sõideti lahkesti vastusaadatud om-nibustel „Kandle“ seltsimajja, kus Tartu Meestelaulu Seltsi ootas rivistatud Võru meeskoor, kellelt

kõlas vägev tervituslaul, millele järgnesid mõlemate kooride esi-meeste tervituskõned, jälle laulud ja lõ-puks lauljate omavaheline tutvumine, kus tublisti üle 100 mehe vastastikku su-rusid üksteisel kätt. Vastuvõtule oli ilmu-nud ka Võru linnapää hra F. Suit, tõstes oma juuresolekuga momendi pidulikkust.

Varsti järgnes Tartu ja Võru meeskon-dade ühine lauluharjutus, kus koos võeti läbi paar laulu ja siis mindi

ühises rongikäigus Fr. R. Kreutzwald'i mälestussamba juure,

eesotsas mõlemate kooride lippudega. Pikk rida valgemuüsilisi laulumehi, segiläbi Tartu ja Võru omad, liikus läbi Võru tä-navate, tõmmates kaasa rohkel arvul lin-narahvast. Teel peatuti maja ees, kus omal-ajal elas Fr. R. Kreutzwald. Siin pidas lühikese kõne linnapää hra F. Suit ja siis jälle liikus rongikäik edasi. Fr. R. Kreutzwald'i mälestussamba ees peatusid koorid, Tartu meeste lipp ühel tiival ja Võru oma teisel, ning ühise laulu saatel asetas Tartu Meestelaulu Selts lauluisa mälestussamba jalale pärja, milpuhul pidas lühikese kõne seltsi abiesimees hra A. Laan. Pärast seda siirduti tagasi „Kandle“ seltsimajja, et lõunaks ja puh-kuseks laiali minna.

Õhtul kogunes Võru seltskond tervenisti „Kandlesse“ ning eesotsas linnapääga, teiste kohalike võimudega ja tegelastega täitus saal vii-mase kohani publikust. Muidugi oli esi-natud ka Võru meeskoor täies koosseisus. Pidulikust meeleolust andis tunnistust kontserdi algus, kus Tartu Meestelaulu Seltsi motto kõlades tõusis püsti saalitäis rahvast. Loonud seesuguse vastastikuse kontakti, täideti sisukas kava, mis koosnes eesti heliloojate tüsedamatest lauludest, suure aplausi saatel järeist kasvava eduga. Võru Meestelaulu Seltsilt annetati lillekorv ja kontserdi lõpul nõuti rohkesti lisapala-sid, millele andmisega Tartu mehed ka ei olnud kitsid.

Pärast kontserti Tartu Meestelaulu Selts oli palutud Võru lauluvendade juure koosviibimisele. See kujunes öieti kahe koori haruldaselt süda m-likuks vennastuseks,

jättes unustamatuid mälestusi. Võru lauluvennad olid üliagarad oma piiritu kü-lalislahkusega ja omistasid Tartu meestele säärast tähelepanelikkust, et peagi kogu koosviibijate hulk muutus nagu ühiseks pereks, kelle vahel loodi lähemaid sõprus-sidemeid. Suhete jäädvustamiseks Tartu Meestelaulu Selts kinnitas oma märgi Võru Meestelaulu Seltsi lipuvardasse ja annetas märgid ka Võru seltsi esimehele ja koorijuhile. Võru koor omapoolt lubas et hoida soojana värsked sidemed.

Lõbusas meeleolus ühiste laulude saatel kestis koosviibimine, kuni viimaks tuli mõelda rongile minemisele. Hulk Võru lauluvendi tuli tartlasi veel saatma kau-gesse jaamagi, hoolimata varasest hommi-kutunnist, ja seekordne lahkumine alles lahutas laulu-vennad.

Rikastatud hääde muljetega, jõudis Tartu Meestelaulu Selts tagasi kodulinna esmaspäeval 29. jaanuaril parajasti selleks ajaks, et igauks võis jõuda igapäevasele tööle. *Basso profundo.*

Tallinna Meestelaulu Seltsi

erak. pääkoosolekul 24. jaanuaril otsusta-ti eelmises „Muusikalehes“ mainitud välis-maa kontsertreis jaatavalt. Samas moodustati komisjon, kes töötab välja täpsema matusekorra ja paneb selle pääkoosolekule ette kinnitamiseks. E. L. L. esimees, prof. Juhan Aavik valiti seltsi auliikmeks.

10. veebruaril pühitseti „Estonia“ kont-sertsaalisis seltsi 18-aastapäeva. Tervitus-kõnes seltsi esimees avaldas lootust, et seltsis poliitilised kired mõjule ei pääseks vaid TMS apoliitilise laulukoorina tegut-seks edasi senises suunas. Peakõne pidas

lv. Koljo. Tervitasid esindajad sõpruskooridest: EMO, Linnateenijate Meeskoor, Revaler Liedertafel ja Rev. Verein für Männergesang. Tervitusi oli saabunud ka kirja- ja telegraafiteel.

Kontsertosas esines koor ning solistidena lauluvennad Kubu, Möttus ja Kaasik.

Vanusmärke said: 15-a. tegevuse eest Aleksander Dreverk ja 10-a. tegevuse eest T. Mutsu, K. Herodes, G. Pinding, F. Eg-lon, M. Habermann, V. Seidemann, E. Võsar ja E. Korknoobel; 10. ja 15. a. toetaja-liikmeks olemise eest said tänu-ürikud 44 liiget.

Kontsertosale järgnes koosviibimine Val-ges saalis, ühes värskete senioridega.

12. veebruaril esines koor „Estonias” kindral Laidoner’i 50-a. sünnipäeva puhul korraldatud aktusel kahe lauluga. Kah-juks see esinemise küsimus kergitas üles lahkarvamisi. Endastki mõista ei tule see koorile kasuks, ja juhatus teeks hästi, kui ta koori tulevikus saaks hoida sattumast kahe tule vahele.

H. M-m.

Akadeemiline Meeskoor

algas selle semestri tööga 26. jaanuaril Tartu üliõpilasmajas. Töökavas on kont-sertringreis Tallinna (17. märtsil), Rak-verre ja Tapa poole ning esinemised Tartus.

2. veebruaril esines A. M. helilooja R. Ritsingu juhatusel „Vanemuises” korral-datud ballil Lilli Suburg’i toetuskapitali hääks.

H. M-m.

Tartu Meestelaulu Seltsi koor

esines 9. veebr. „Vanemuises” korraldatud Miina Hermann’i 70-a. austamisaktusel; lugupeetud juubilar valiti seltsi auliik-meks. Meeskooridest tervitasid veel kohal Tall. M. S. ning teised telegraafi- ja kirja-teel.

H. M-m.

Tallinna Vene Meestelaulu Seltsi

koor I. Stepanov’i juhatusel esines kont-serdiga 4. veebruaril „Estonia” kontsert-saalis.

H. M-m.

Uudiseid välismailt.

Helilooja Paul Hindemith kirjutab prae-gu ooperit, mille aineks on kuulsa maali-kunstniku Mathias Grünevald’i elulugu. Märtsis esitab „Preisi Riigikapelli” süm-fooniaorkester oma järgmisel sümfoonia-kontserdil Furtwängler’i juhatusel kolm katkendit mainitud ooperist.

*

Heliloojal H. Reutter’il on valminud ooper „Doktor Johannes Faust”, mille esik-lavastuseks autor on sõlminud lepingu M. Ä. Frankfurdi ooperiga. Teksti on kirju-tanud L. Andersen, kes on tuntud samale heliloojale varem valmistatud ooperi „Suu-re kalendri” libretto tõttu.

*

N. Lopatnikov’i 2. sümfoonia, esiette-kantud New-Yorgi filharmoonia orkestri poolt Hans Lang’i juhatusel, on saanud suure menu osaliseks.

*

Hollandi helilooja Henk Bading’i 2. süm-foonia, suure menuga ette kantud mitmes Hollandi linnas, on saanud kiitvate arvus-

tuste osaliseks, milles eriti rõhutatakse noore autori omapärast, suurt kujutlus-võimet ja mõjuvat instrumentatsiooni.

*

Prof. Einstein andis viiulikontserdi New-Yorgis, kuhu ta on pagenud Saksamaalt kui mitte-aarialane rahvussotsialist-liku režiimi eest. Kuulus teadusemees oli tuntud ammugi hää viiuldajana; mainitud ala oli temale armsamaks harrastuseks teadusliku töö kõrval. Avalikule esinemi-sele viiuliga prof. Einstein’i on viinud soov toetada aineliselt neid teadlasi, kes on ol-nud sunnitud pagema Saksamaalt ja prae-gu kannatavad majanduslikke raskusi. Kontserdi sissetulek 6000 dollarit oli mää-ratud toetuseks neile. Kontserdi eel prof. Einstein on nõudnud, et sinna ei lastaks ajakirjanikke. Kuna aga raskeks muutus takistada viimaseid, kes sellele sensatsioo-nile jooksid otse tormi, siis hiljem kont-serdant on nõustunud ka arvustajatega kuulajaskonnas, kuid palunud neid sünd-must mitte asjata üles puhuda.

Ooper ja kontserdid

KODUMAA

Tallinna

Möödunud kuu kõige väljapaistvamaks sündmuseks tuleb küll pidada prof. Juhan Aaviku juubelkontserti tema 50-a. sünnipäeva ja 25-aastase muusikalise tegevuse pühitsemiseks. Eeskava täitmisest J. Aaviku enda juhatusel võtsid osa „Estonia” orkester täiendatud koosseisus, EMO segakoor ja K. Viitol. Programm oli koostatud juubilaril helitöödest, millede seas suur hulk tuli esmakordsele ettekandele. Uue teosena finaali orkestrisüüdist „Laste sõbrad” on ehitatud üles kindla seose tasakaaluga ning pakub elavat huvi; siin näitab end autor mitmeti avardunud käsitluses. Teine orkestritöö „Püha hiis” pakub samuti hinnata vaid väärtusi oma tunnete arendamise käigus. Ka mõjusid hästi esitatud kolm uut koorilaulu. Varem tuntud teostest tulid ettekandele „Pidulik marss”, „Andante”, „Oh seda elu ja õnne” orkestrile ning kantaat „Kodumaa”. Programm täideti esinejate poolt hääd tulemustega. Kontserdist võttis osa haruldast palju publikut, kes tormilise aplausiga tervitas lugupeetud juubilarit. Sissejuhatavalt prof. Th. Lemba pakkus ülevaadet ja hinnanguid prof. J. Aaviku tegevuse kohta. Eeskava teisel poolel toimus juubilaril austamine, kus tervitajatena esinesid paljude kunstiasutiste delegaadid nii kodu- kui välismaalt. Üldiselt õnnitlusi toodi väga rohkel hulgal. Lugupidamise tähena anti auaadresse, auliikme märke, kingitusi, lilli. Juubeliaktus kajastas neid südamlikke tundeid, mis valitsevad prof. J. Aaviku suhtes hulgaliste kunstisõprade keskel.

Oma 15-aastast lavategevuse juubelit pidas Karl Viitol, kes on töötanud „Estonias” ooperisolistina juba 1918. a. saadik ja selle aja jooksul pakkunud rea hindamist vääri vaid kujusid. Käesoleva auõhtu puhul kanti ette „Rigoletto”, millises teoses nimiosa kuulub K. Viitoli paremate hulka. Sellel ülesastumisel juubilar oli tujut hästi häälestatud, mis tõi mängu elavust ja hoogu. Külalisena tegi etenduse kaasa Th. Rei Gilda osas; teistest tegelastest astusid üles A. Visman, B. Hansen, N. Suursööt, H. Teder jt., juhatas R. Kull.

Etendusel juubilar võeti vastu elava tähelepanuga. Tervitusi oli kodu- ja välismaalt.

Eesti Akadeemilise Heli-kunstnike Seltsi puhkpillide kvintett (koosseisus — E. Brauer, M. Prokofjev, B. Lukk, A. Kõheik, L. Ernits ja klaveril P. Presnikov) esines oma teise kontserdiga, näidates hästi sisustatud tõlgitsust ning hoolega viimistletud ansamblimängu. Täitmisel esikohalise tähenduse võttis P. Hindemith'i kvintett (op. 24, nr. 2). Selle väljapaistvama saksa modernisti töö pakkus rohket huvi oma tonaalse ja rütmilise käsitlusega, esitades tugeva distsipliiniga värsket ning tervet muusikat. Teistest teostest toodi kuuldavale Hoyer'i serenaad ja Blumer'i sekstett. Kavast H. Einer'i haigestumise tõttu jäid ära Scott'i ning R. Strauss'i huvitavad palad. Nagu näha, töötab see uus ansambel hakata esinema tiheda järjekindlusega ja väarikusega.

Raudteelaste kultuurühingu „Kalju” segakoor H. Roosmanni juhatusel andis oma esimese kontserdi „Estonias”. Selle ülesastumise järgi võib otsustada, et mainitud lauljate kogule on pandud juba alus, mis laseb teha üsna tagajärjekat tööd. Umbes 70 liikmest koosnev koor kaunis õnnelikult valitud materjalide juures näitas võrdlemisil hääd distsipliini ja hoolikat ettevalmistust oma esinemise kaudu. Kui suudetakse veel enam läheneda sisuliste nõudmistele, siis oleme jälle võitnud juure ühe uue kontsertkoori, juba teise raudteelaste perest. Näidatud eelduste juures paistavad olevat võideta vaid kõik algamise raskused. Soolodega astusid üles A. Anton (viul), E. Frank (klaver) ja A. Uiga-Kuulberg; saatis E. Potulov.

Vene Meestelaulu Seltsi koor andis oma tänavuse hooaja kontserdi J. Stepanov'i juhatusel. Tegevuses võib märkida arenevat liikumist, kuna tuli ilmsiks suurem ühtlus, puhtus ja esinemise distsipliin. Solistina tegid kontserdi kaasa pianist Pastuhov ning N. Suursööt „Estonia” ooperist ja J. Kasak (kes laulsid koori saatel).

Esmakordselt viidi läbi Tallinnas Eesti-Läti konservatoristide ühine esinemine. Külalistena esinesid kolm Riia

VÄLISMAA

Kiri Helsingist.

Kuna see on minult esimene kiri sel aastal, kuigi oleme juba veebruari lõpus, osutub vist kõige paremaks piirduda ainult üldkirjeldusega seniseist muusikasündmustest. Ka meil on majanduslik surutis vajutanud oma pitseri muusikaelule, mida võib märgata kontsertpubliku tagasihoidlikkusest. Kuulajaskonna vähesusse kontsertidel mõjub suurel määral ka kontsertide ülirohkus, nii tavatu, et vaevalt möödub päevagi esinemiseta. Mõnikord kuhjub neid mitugi ühele päevale.

Autoriõhtuist oli tähtsaim heiloojate Väinö Raitio' ja Aarre Merikanto' (Oskari Merikanto' poja) ühine kontsert Ülikoolis. Kontserdil kanti ette kummagi heilooja vanemaid töid, mis said erilise menu osaliseks. Kontserdi korraldajaks oli Helsingi Linnaorkester dr. Toivo Haapanen'i juhatusel. Solistina aitas kaasa meie esimene viiulikonstnik, kontsertmeister Erkki Cronvall, kandes ette Merikanto' viiulikontserdi.

Instrumentalistest mainitagu esikohal pimedat klaverivirtuosi Imre Ungar'it, kes mängis enda otse kuulajate südamesse. Tema tõlgitus on ju niivõrd õrn-südamlik, et see sunnib publikut elama kaasa. Oma esinejaist nimetame viiuldajaid Sulo Aro't ja Märtha Fogelholm'i, kes mõlemad saavutasid häädemenu, nagu ka noor cellist Klaus Virtanen, kellel siiski on veel palju võimalusi arenemiseks.

Lauljannade ja ka lauljate hulk on olnud valdav, sest et meil igaüks, kes natukenegi on saanud õpetust hääletarvitamises, kipub kontsertlavale. Võimata oleks siin loendada kõiki; nimetan ainult neid, kes ajakirjanduse järele kuuluvad „valitute" hulka, nagu lauljanna neiu Musa Silver, kes riigi stipendiaadina on m. s. õppinud laulu ka Itaalias. Olgu märgitud veel lauljad Ruth Nyman, Berta Sipilä ning Vilho Viikari.

Linnaorkester on andnud mitu sümfooniakontserti prof. Georg Schneckvoigt' juhatusel. Orkestrikontsertidest tähtsaimaks kujunes siiski Ameerika kapelmestri Verner Janssen'i võõrusjuhatamine. Ta tuli otse Ameerikast ja esitas oma kontserdil Sibelius'e I ja IV sümfoonia ning sümfoonilise poemi „Põhjala tütre". See õhtu, mis anti raadios Ameerikasse, kujunes kõigile suureks elamuseks. Teine külastaja dirigent, rootslane prof. Olallo Morales (isa poolt hispaanlane, ema poolt rootslane. Tõlkija) juhatas ka kontserdi, mille kavas oli skan-

konserveerimise õpilast, kelle juures võisime panna tähele hääde kasvatust oskuslikkus ning kunstilis-sisulises mõttes. Andekate noorte esinemise taga tundsi meid autoriteete, kes juhvivad nende arenemist kindlas suunas. Väga meeldiv oli kuulda naabrite programmis ülekaalulisena omaloomingut. Tallinlased täitsid eeskava ühe poole tervenisti ja teise osaliselt. Ka siin leidsime palju hinnatavat tööd, hoolitsemist ning andeväärtusi. Ettekanded võeti vastu elava poolehoiuga, mille keskkohal püsisid läti külalised.

Solistidest astus üles prantsuse viiulikonstnik Colette Frantz, keda juba oleme õppinud tundma tubli noore jõuna oma alal. Hääde tehniliste suutmiste juures ka tööde sisuline käsitlus kujunes ilmekaks ja siduvaks. Esmakordsel ettekandel siin kuulsime G. Fauré sonaati, mille täitmise osutus üheks kaaluvamaks eeskava numbrite keskel. Uuduse värskest pakkus D. Milhaud kontsert. Pääle nende kahe töö seisis kavas rida teisi hästi esitatud palasid. Klaveril saatis P. P. Lüdig, kes oma osa täitis kindla eduga.

Ühenduses C. Frantz'i Tallinnas viibimisega korraldati ka esimene prantsuse kamermuusika õhtu, kus külaline jälle tähelepanu äratavalt astus üles rea numbritega (Lalo, Couperin, Fauré, Saint-Saëns, Milhaud). Keelpillide ansambel (Palm, Laan, Saat, Karjus) oli kiiduväärt tööd teinud V. d'Indy kvartetiga, mis pakkus rohket huvi. M. Päts sooritas eduga Duparc'i laule. Klaveril saatsid E. Franz ja P. P. Lüdig. Õhtu jättis väga hää mulje.

Nadežda Plevitskaja esines hulga aastajärele jälle vene romanssidega ja rahvalauludega, millisel alal ta omab õige suurt populaarsust. Sisuliselt seda žaanri N. Plevitskaja käsitleb nähtavate tulemustega; kahjuks nüüd ta hääleliselt enam ei suuda esineda oma endisel tasemel. Klaveril ülesastujat saatis F. Nikolai.

Ed. Visnapuu.

Viljandi. — Kohalike naisorganisatsioonide algatusel korraldati neljapäeval, 8. veebruaril Haridusseltsi saalis kontsertaktus Miina Hermann'i 70-a. sünnipäeva puhul. Aktusel esinesid kõnedega prl. Oskar ja hra A. Pung, kuna muusikalise osa täitsid sopran Tooni Kroon, Haridusseltsi gümnaasiumi, Jaani kiriku ja Naiskodukaitse koorid. Sissepääs aktusele oli vabatahtliku maksu eest.

— Klaverikonstnik V. Riives esines 13. veebr. kohaliku Haridusseltsi gümnaasiumi saalis kontserdiga.

dinaavia muusika. Pääle selle esineb linna orkester igal pühapäeval rahvakontsertidega.

Ise päätüki moodustaks Soome ooper, mille 15-a. juubelit pühitseti hiljuti. Meie ooper on õieti tegutsenud rohkemgi, kuid varemad esinemised on kandnud enam-vähem juhuslikku ilmet. Need viimased 15 aastat tähistavad meie ooperi õitseagea. Kavva on kuulunud umb. 100 ooperit, millest omi anti 11. Meil on la- vastatud kõik Wagner'i ooperid, rääkimata Puccini'st, Verdi'st j. t., kelle teosed kuuluvad meie muusikadraama põhikavva. Ooperijuhina on kogu aeg toiminud suure innuga Edv Fazer, kes väsimatult ika tegutseb edasi tolle armsaks muutunud asutuse hääks. Kapelmeistriteks on olnud põlvkonnast oma mehed, kellest nimetatagu Oskar Merikanto, Armas Järnefelt, Tauro Hannikainen, Martti Similä, Leo Funtek ja Simon Pergament. Külalistena on juhatanud ungari- Mikorey ja sakslane Stange.

Meie ooperi tegevjõududest nimetame esimesena Väinö Sola't, kes on meie a ja o. Ta on laulnud juba 100 osas ja tegutsenud ka juhina. Teistest kunstnikest nimetatagu Greta von Hartmani, Lahjo Linko't, Paavo Costiander'it, Emil Mantila't ja Toivo Louko't. Uusi nooremaid lauljaid: Irja

Aholainen, Karin Ehder ja Aino Elenius. Meestest mainitagu Martti Seilo't, Gunnar Calenius't ja Viljo Wallenius't ning ennekõike Teddy Ejärkman'i, Bruno Jorma't, Lassee Wager'it ja Oiva Soini't.

Pääle ooperite on kantud ette ka mõningaid klassikalisi operette, mis saavutasid vast liigagi suurt menu. Ooperiballetil täitus hiljuti 10 aastat. Balletmeister George Ge on koolitanud tantsjaskonna esimese klassi kõrguseni. M. s. on kantud ette ka kolm kodumaa balletti. Operetidest lavastati sügisel „Silva“ ja nüüd hiljuti tehti algust „Lõbusa lesega“.

Rootsi teater on hää menuga kandnud ette „Savoy balli“ terve sügise, läheb praegugi.

Operetijõududest mainitagu esijoones Ritva Aro, Mary Hannikainen ja Thure Bahne. Kuid Milvy Laidi ja Fritzi Reinicke' taolisi tähti meil ei ole. Oleksime õnnelikud, kui võiksime neid kord näha siin oma külalistena.

Siin on nüüd lühike ülevaade viimastest muusikasündmustest. Nagu mainisin, läheks liiga pikale kõike põhjalikult loetleda, seepärast kiri sisaldab vaid põhimõtteid. Järgmises kirjas käsitlet täpsemalt mõningaid tähtsamaid küsimusi. Lõpetan seekord ja saadan paremaid terivitusi Eestisse.

Olavi Killinen.

MITMESUGUST

Lauljate Liidu nõukogu koosolek

peeti pühapäeval, 18. veebr. s. a. Tallinnas. Põlvkonnas oli:

1. Liidu 1933. a. aruanne.
2. Liidu 1934. a. eelarve ja tegevuskava.
3. Liidu põhikirja muutmine.
4. Tartumaa ja Pärnumaa laulupidude kava.
5. Koosolekul algatata- vaid küsimusi.

Liidu volikogu koosolek peetakse arvatavasti kuu aja pärast.

Kotkarist prof. J. Aavikule.

Prof. J. Aaviku 50.-a. sünnipäeva puhul andis riigivanem K. Päts temale 3. järgu kotkaristi, tema suure ja põhjapaneva muusikakultuurilise töö tunnustuseks.

Aumärgi üleandmise juures viibisid pääle riigivanema, hariduseminister N. Kann ja kaitseliidu ülem kindral Roska.

T. Vettik'u helitööde kontsert.

Tallinna Rahvaulikooli koor annab 25. märtsil kontserdi, kus tulevad ettekandele

helitööd Th. Vettik'ult, kes on kümme aastat tegutsenud mainitud koori juhatamisega ja selle üksuse viinud sisuliselt eriti väljapaistvale tasemele. Solistidena kontserdil astuvad üles pr. Ida Aav-Loo ja Al. Arder. Tallinna Rahvaulikooli Laulukoor kuulub nende rühmituste hulka, kes oma tõlgitsuselt ja vaimliselt ilmet sammub esirinnas ning väärib meie esinduslikus liikumises elavat ja teritatud tähelepanu.

Koorilaulmise õppekorralduse toimikond,

kuhu kuuluvad: K. Leinus, R. Päts, J. Heilila, A. Kiiss, V. Horn ja V. Tomingas, omal koosolekul 7. jaanuaril vaatas läbi laulu- ja muusikaõpetajate II kongressi protokollid ja tegi rea otsusi kongressil avaldatud ja hääks kiidetud mõtete ellu viimiseks.

Esiteks peatuti koolide ühise lauluvara nimestiku juures. Eelmainitud kongressil arvustati tublisti praegu ametlikult maks- ma pandud laulude nimestikku ja leiti, et see vajab suuresti muutmist. Toimikond vaatas läbi kongressile esitatud uue lau-

lude nimestiku ja pääle mõningaid muudatusi otsustas esitada selle hariduseministeeriumile ühes vastava märgukirjaga, et nimestik pandaks maksma senise asemele üle riigi.

Toimkonna liikme R. Pätsu poolt esitati lauluõpetamise test, mille varal oleks võimalik saada ülevaadet meie ebaühtlasest koolilaulu tasemest. Testi otsustati tutvustada koolinõunike ühingu ja esitada hariduseministeeriumile.

Pääle selle otsustati korraldada üleriiklik ankeet lauluõpetajate vahel, et saada ülevaadet meie lauluõpetuslikust olukorrast.

Toimkond tunnustas tarvilikuks korraldada eloleval suvel Tallinnas 3—4 nädalased lauluõpetajate kursused.

Pääle selle otsustati lähemal koosolekul võtta kaalumisele pillimuusika ala korraldamisse puutuvaid küsimusi, kutsudes sellele koosolekule asjatundjaid ka väljastpoolt toimkonda.

Tartumaa III laulupeo eeltööd algasid.

Lauljate Liidu Tartumaa Osakonna juhatusse koosolekul 22. jaanuaril oli tähtsamaks päevakorra punktiks Tartumaa III laulupeo kava küsimusi, milline laulupidu peetakse Lauljate Liidu volikogu otsuse kohaselt 1935. a. suvel. Kuna samal ajal peetakse ka Pärnumaa laulupidu, siis on otsustatud mõlemad laulupeod pidada enam-vähem sama kavaga ja trükkida ühine noodiraamat, et saavutada kokkuhoidu.

Pääle selle, koosolekul jagas juhatus ametid järgmiselt: esimees A. Kiiss, abi J. Reisenbuk, kirjatöömataja R. Ritsing, laekahoidja Ed. Öunapuu ja varahoidja A. Laan.

Vaimulik laulupäev Türil

peetakse 10. juunil Türil kiriku pargis. Kava on koostatud „Kirikukoor XI” lauludest, laulupäeva üldjuhiks on Tallinna Jaani Oratooriumi koori juhataja Udu Topman.

Kammermuusika kontserdi

omakultuuri nädala puhul korraldab Akadeemiline Muusikute Selts 2. märtsil konservatooriumi saalis. Kontserdi kavast on: H. Eller'i II kvartett, A. Kapi kvintett cis-moll ja A. Lemba' sekstett. Kaastegevad on: R. Palm (I viiul), H. Laar (II viiul), A. Udrik (I vioola), Saat (I ja II vioola), Karjus (I cello) ja Lamp (II cello).

J. Jürgenson'i kantaat „Memento mori”

tuleb teiskordsele ettekandele 4. märtsil kell 6 õhtul Kaarli kirikus. Esimese ettekande puhul läinud aastal kirik oli täidetud publikust, siiski aga paljud ei saanud jälgida seda huvitavat teost, kuna samal ajal toimus „Estonias” EMO' kontsert.

Kantaadi kannab ette Kaarli Lauluseitsi segakoor autori juhatusel; saadab konservatooriumi sümfooniaorkester, orelil A. Karafin. Solistidena on kaastegevad A. Tamm, Ed. Hunt ja J. Villard.

Pääle kantaadi on kavas veel sooloettekandeid, muuseas J. Jürgenson'i äsjaloodud „Meie Isa”.

Lauljate Liit deponeerib mälestisesemeid Muusikamuuseumisse.

Lauljate Liidul on kogunenud aastate jooksul rohkesti mälestisesemeid, millised omavad muusikaajaloolist väärtust. Need esemed seisid seni Liidu büros, kust nüüd Liidu juhatus otsustas need deponeerida varsti avatavasse Muusikamuuseumi. Mälestisesemete hulgas leidub väärtusliikemina: K. Tüürpu' surnumask, tema gipsreljeef, laulupeo märkide kogu, haruldasi ülesvõtteid varematest laulupidudest, rohkesti käsikirju meie heliloojailt ja muusikategelasilt, X üldlaulupeo postmarkide ja rahade kogu, materjale iseseisvusaja laulupidudest j. m.

Eesti muusika ajaloo lugemik.

Selle tiitliga ilmus Hillar Sakaria'lt eesti muusikakirjanduse nimestik, haarates materjale 1622 kuni 1917. Siin juhatatakse kätte kogu hulk allikaid täpse ülevaate näol koduma muusikakirjandusest mainitud aja kohta. Märkustes leidub esmakordseid tähelepanekuid vanemate eesti materjalide suhtes. Teos on varustatud esperantokeelsete seletustega, nii et ta tuleb vastu ka välismaalaste nõudmistele.

Võru sai 40-mehelise sümfooniaorkestri.

Kapelmistri Ed. Tamme algatusel on organiseeritud Võru sümfooniaorkester, milles esineb 41 mängijat. Et orkestri arengut säädida kindlale alusele, selleks orkestrandid on asutanud ühingu, mille põhikiri on saadetud registreerimisele. Orkestri puhkpillide osa moodustab 7. rügemendi orkester, neile lisanevad 18 viiulit, 3 vioolat, 4 cellot, 3 kontrabassi.

Raadio Ringhäälingu poolt veebruari 16-pul korraldataval Võru raadiopäeval tahab orkester juba esineda, muuseas kandes ette ka katkeid teoksil olevast H. Kännu „Kalevipojast”.

Räpinas algas tegevust muusikakool.

Et tõsta kohapäälset muusikalist taset ja võimaldada huvitatuile muusikalist edasiharimist, on korraldatud Räpinas 7 nädalased muusikakursused, kus antakse igale kursandile üksikult õpetust kõigi orkestripillide alal ja orkestri juhatamises. Õpetöö toimub soovi kohaselt kas kord nädalas üks tund või kaks korda à ½ tundi, pääle selle kord nädalas koosmängu tund, seega täiesti muusikakooli põhimõtted!

Kursuste energiliseks korraldajaks ja juhatajaks on E. Noorhani, kes muusikalise hariduse sai Tallinna konservatooriumis, — lektoritena toimivad J. Karheiding ja D. Roos.

Ettevõtte vastu tuntakse Räpinas elavat huvi, mõni orkester on otsustanud terves koosseisus võtta osa kursustest.

Ei ole kahtlust, et need kursused annavad tubli tõuke kohaliku muusikaelu arenguks ja võiks olla eeskujuks mujalgi sar-

naste asutiste loomiseks, kus leidub vajalisi õppejõude.

Viljandi „Ugala” sai kodukorra.

Viljandi teater „Ugala”, milline viimasel ajal on asunud energilisemalt pakkuma muusikalavastusi, pani maksma kodukorra, millega eeskätt tahetakse saavutada olukorda, et orkester, tantsurühm ja samuti koor, millised koosnevad asjaarmatajaist, püsiksid ühtlase koosseisuga ning nende liikmed võtaksid osa kõigist proovidest ja ettekandeist. Kuna seni puudus leppevahekord kooril, orkestril ja tantsurühmal teatriga, siis pahatihti tekkis selliseid üllatusi, et üksikute tegelaste puudumise tõttu oldi sunnitud loobuma mõnel etendusel üksikutest stseenidest. Uue kodukorra maksmapanekuga seoses on vabastatud teatri teenistusest koor ja orkester ning sõlmitakse nendega hiljem lepingud, kus nemad kohustuvad pidama kinni kodukorrast.

NALI NALJAKS

Need pisiasjad!

Vabal, looval vaimul ei ole hoolt endasse puutuvate väliste pisiasjakeste vastu, — on müts pääs edaspidi või tagaspidi, on kaelasjade lõua all või kuklas, habe aetud või poeletolline, — seda taipab ta alles siis, kui teised juhivad tähelepanu seesugustele ebasobivustele.

Kui kadunud Leenart Neuman käis X üldlaulupeo eelproove juhatamas, siis oli tal alati kaasas pääle kaelas olevate veel üks krae ja lips. Enne eelproovi vahetas ta need atribuudid ümber. Et ta kraet vahetas, oli üsna loomulik: juhatamise juures paratamatult higistades määrdus krae, ega sündinud teda märjana enam kanda. Milleks aga oli vaja vahetada lipsu? Higistamine ometi ei võinud muuta seda tarvitamiskõlbmatuks?

Kui selle küsimusega pöörduti L. Neuman'i poole, siis imestas ta isegi:

— „Tõepoolest, milleks on vaja vahetada lipsu?”

*

Kui Verner Nerep jääb mõttesse vajunult istuma, siis ei ole teda liiga kerge häirida.

Kord jäänud ta nõndamoodi istuma üli-riietes kusagil asutises, palit seljas ja kaabu pääs, kuid kaabu enne pähepanemist olnud vist võetud mitte varnast, vaid varna alt, — vähemalt „vassongist” olnud ta kõvasti väljas ja tolmune ka.

Keegi Nerep'i tuttavaist, samasse asutusse tulles, märganud kaabu ebaloomulist seisukorda ja lausunud pieteetlikult:

„Kuule, sul on vist kaabu tagaspidi pääs!”

„Ah-jah!” sõnanud Nerep vaikselt, ilma kaabule ainustki pilku heitmata asetanud selle teispidi pähe ja istunud edasi kõige suuremas rahus oma mõttega.

Materjalide kasutamine allikat nimetamata on keelatud.

PÄÄTOIMETAJA
JUHAN AAVIK

Tegev ja vastutav toimetaja
EDUARD VISNAPUU

Toimetuse kolleegium: R. RITSING,
A. ÜKSIP, E. REINING ja H. MALM

Väljaandja *Eesti Lauljate Liit*, Tallinn, Lai 7, telefon 431-82

Koorijuhtidele!

Ilmus brošüürina

Juhan Aavik

„Meie Laul“

Kogu rahvalikke
segakoore
(varem ilmunud annete kaupa).

Hind 80 senti.

Saadaval

Lauljate Liidu büroos

Tallinn, Lai 7.

Hinnaalandus

Lauljate Liidu liikmeile!

A. VIEDRO

„Hümn“

(H. Visnapuu: „Kodumaa laul“.)

Segakoorile ja kahehäälnelise klaveri
saatel ühes andes.

HIND

30 snt, Lauljate Liidu liikmeile 15 snt.

P. PRESSNIKOFF

Kontsert, saade, tun-
nid, klaver ja orel.
Tallinnas ja väljaspool.
Tallinn, Niine 9-a krt. 7.
Kõnet. 10-11 ja 6-7.

AUGUST PERMANN

O-ü „Esto-Muusika“ ja Tallinna
Konservatooriumi klaverimeister
ja -häälestaja.

Tallinn, Vambola tän. 8-15. telef. 453-26.

NIINA MURRIK-POLONSKY

klaveristuudio

Tallinn, Tõnismägi 7. Tel. 449-58.
Kõnetunnid 9-10 ja 4-6.

*Iga raamatukogu,
iga muusikaharrastaja*

peaks omandama

HILLAR SAKARIA

EESTI MUUSIKA
AJALOO LUGEMIKU

I OSA:

„EESTI MUUSIKAKIRJANDUS
AASTAL 1622—1917.“

Hind Kr. 1:50.

PÄÄLADU:

Tallinna Eesti Kirjastusühisus.

EESTI KIRJANDUSE SELTSI VÄLJAANNETE

tellimised 1934. a. peale.

Populaarteaduslik seeria

ELAV TEADUS

III aastakäik.

Aastas 12 raamatut à 80—120 lk., rohkete illustatsioonidega.

Tellimishind		Aasta tellimishinda Kr. 9.—	
ühes saatekuludega:		võib tasuda osakaupa:	
Aastas	Kr. 9.—	Tellimisel	Kr. 3.50
Poolaastas	" 5.—	1. aprilliks	" 2.50
Veerandaastas	" 2.75	1. juuliks	" 2.—
Üksiknumber	" 1.—	1. oktoobriks	" 1.—

K ö i d e :

Hukõide 12 raamatut	Kr. 5.—	Rahvaraamatukogude	
" 6 "	" 2.50	kõide iga raamat	Kr. —.40
" 1 "	" —.50		

Biograafiline seeria

SUURMEESTE ELULOOD

II aastakäik.

Aastas 6 raamatut à 120—160 lk., piltidega.

Tellimishind		Aasta tellimishinda Kr. 7.50	
ühes saatekuludega:		võib tasuda osakaupa:	
Aastas	Kr. 7.50	Tellimisel	Kr. 3.—
Poolaastas	" 4.—	1. aprilliks	" 2.50
Üksiknumber	" 1.50	1. juuliks	" 1.25
		1. oktoobriks	" —.75

K ö i d e :

Hukõide 6 raamatut	Kr. 2.50	Rahvaraamatukogude	
" 1 "	" —.50	kõide iga raamat	Kr. —.40

Kirjanduslik kuukiri

EESTI KIRJANDUS

XXVIII aastak.

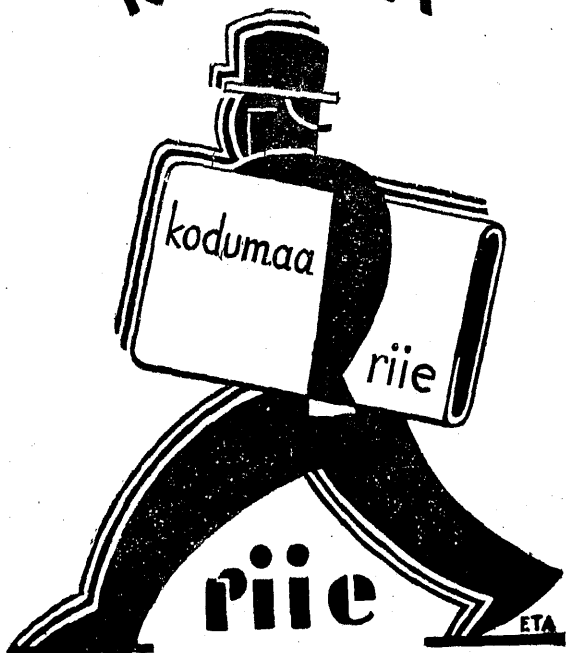
Aastas 12 numbrit, à 60—80 lk., piltidega.

Tellimishind ühes saatekuludega :			
Aastas	Kr. 5.—	Veerandaastas	Kr. 1.25
Poolaastas	" 2.50	Üksiknumber	" —.50

Tellides maksta raha seltsi posti jooksvale arvele nr. 20-36 või saata seltsile kirjas väikestes postmarkides. Tellida saab ka ajakirjana kõigist postkontoreist.

EESTI KIRJANDUSE SELTS, TARTU, TELEFON 6-01

KODUMAA

— olgu iga teadliku
kodaniku hüüe!

Kodumaa vabrikute kalevid,
puuvillased riided, siid ja kunst-
siid ning niidid on saadaval
üle Eesti, paremates kauplustes.

SUURMÜÜGIKOHT

A|s. **KREENBALT**
TALLINN.

Uusi puhkpillikoori helitöid:

1. J. AAVIK: „Oh seda elu ja õnne“,
sääd. J. Vaks, mängitav 14—20
pilliga, hind Lauljate Liidu liik-
meile Kr. 2.50, teistele Kr. 3.50.
2. ED. LIINEV: „Talupoja tants“,
mängitav 14—17 pilliga, hind Laul-
jate Liidu liikmeile Kr. 1.70, teis-
tele Kr. 2.70.

Eesti Lauljate Liidu Puhkpillimuusika
Sektsiooni kirjastus.

Tallinn, Lai 7,